

Bakalářská práce

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

EXEMPLA V POSTILE MISTRA JANA HUSA

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Faktorová, Ph.D.

Autor práce: Tereza Krchová

Studijní obor: Bohemistika – Anglický jazyk a literatura

Ročník: 3.

Rok: 2020/2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval(a) pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Tereza Krchová

Anotace

Osoba mistra Jana Husa je neodmyslitelně spojena s historií naší země. Nejen, že ovlivnil spoustu dalších lidí za svého života, ale k jeho odkazu se hlásili jeho následovníci i po jeho smrti. Nejvíce se zapsal do historie snahou o reformu křesťanské církve a nápravu kněžích, kteří se odklonili od Krista. Cílem práce je zdokumentovat Husův život a jeho dílo. Nejdůležitější částí je pak kapitola, která se týká *České nedělní postily* sepsané na Kozím hrádku. Konkrétně vyhledání dobových aktualizací a jejich interpretace. *Postila* je Husovým nejvýznamnějším dílem a je svým obsahem velmi specifická a výrazně se odlišuje od jeho předchozích děl.

Klíčová slova: aktualizace; bible; církev; *Česká nedělní postila*; exempla; Jan Hus; kázání; Kozí hrádek; Kristus; křesťanství; svatokupectví; Wycliff

Annotation

The character of Master Jan Hus is inherently connected to the history of our country. Not only he influenced many people during his life, his followers have honoured his legacy after his death. Most remarkable is his effort to reform the Christian Church and to correct the priests, who have deflected from Christ. The purpose of this work is to document the life and work of Jan Hus. The most important part is the chapter about *Česká nedělní postila*, which was written at Kozí castle. Specifically finding the period actualisations and their interpretation. *Postila* is the most important work written by Hus and its content is very specific and it differs from his previous works.

Key words: actualisations; bible; Church; Christ; Christianity; *Česká nedělní postila*; exempla; Jan Hus; Kozí castle; preachments; simony; Wycliff

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala Mgr. Veronice Faktorové, Ph.D., za ochotu vést mou bakalářskou práci. Dále pak PhDr. Věře Pospíšilové za velmi cenné rady, pomoc a trpělivost. V neposlední řadě Městské knihovně Tábor za poskytnutí potřebných materiálů.

Obsah	
Úvod	7
1 Historie Kozího hrádku.....	8
1.1 Majitelé Kozího hrádku.....	9
1.2 Současnost.....	9
1.3 Působení Jana Husa na Kozím hrádku	10
2 Život mistra Jana Husa.....	11
2.1 Husovo vzdělání.....	11
2.2 Náboženské učení a vliv Johna Wycliffa	12
2.2.1 Historický kontext a Wycliffovo hnutí.....	12
2.2.2 Změna Husova přesvědčení	14
2.3 Kazatelská činnost Jana Husa.....	15
2.3.1 Kazatelem v kostele sv. Michala	15
2.3.2 Jan Hus v Betlémské kapli	16
2.4 Reformisté ztrácejí podporu církevní moci	17
2.5 Po odchodu z Prahy	20
2.5.1 Kostnický koncil.....	21
3 Dílo	24
3.1 Díla sepsaná během pobytu v Praze	24
3.2 Tvorba po odchodu z Prahy	25
4 Husův odkaz.....	27
5 Česká nedělní postila.....	29
5.1 Jednotlivá kázání.....	31
Závěr	72
Seznam použité literatury	74
Seznam příloh.....	75
Přílohy	76

Úvod

Téma bakalářské práce *Exempla v Postile* mistra Jana Husa jsem si zvolila, protože se velmi ráda dozvídám o historických událostech v mém blízkém okolí. A právě Kozí hrádek, který je s osobou Jana Husa a *Českou nedělní postilou* neodmyslitelně spjat, se nachází nedaleko mého bydliště. Nalezneme ho poblíž historického města Tábora, které má samo o sobě velmi bohatou minulost. Na Kozím hrádku nestrávil Hus dlouhou dobu, ale z hlediska tvorby se jedná pravděpodobně o nejdůležitější období jeho života. A i pro hrádek je dobou jeho největší slávy. Před příchodem Husa se o něm historické prameny zmiňují jen zřídka.

Cílem bakalářské práce je přiblížit stručnou historii Kozího hrádku, seznámit se s důležitými životními etapami Jana Husa a detailně rozebrat jednotlivá kázání *České nedělní postily*. Nejdůležitější částí jsou aktualizace, které se přímo týkají tehdejší situace v církvi a společnosti, ale také každodenního života. Právě tyto aktualizace činí *Postilu* tak výjimečnou. V klasických latinských postilách jsou totiž použita pouze typická exempla a dobové aktualizace se v nich nenacházejí.

Jak již bylo řečeno, první kapitoly budou věnovány historii Kozího hrádku a životu mistra Jana Husa. Objeví se hlavně zmínky o jeho studiu, literární a kazatelské činnosti a samozřejmě i o celém církevním procesu a náboženském učení Johna Wycliffa. Poslední a hlavní částí je rozbor díla. V úvodu je stručný popis *Postily* a dále už samotná kázání, která jsou opatřena číslem a názvem kázání. Vždy je vepsána i příslušná kapitola a verše z bible. Pokud text obsahuje aktualizace, celý úryvek je vždy podrobně přepsán a následně interpretován. V závěru se nachází shrnutí témat aktualizací a vysvětlení, proč právě zde nejsou použita pouze klasická exempla.

1 Historie Kozího hrádku¹

Kozí hrádek nalezneme poblíž husitského města Tábora. V jeho těsné blízkosti se nachází statek Červený Dvůr, který je na první pohled nápadný svými mohutnými budovami. Tento statek byl po odkoupení hrádku postaven Zikmundem Pekem z Římku, ovšem na úkor zachování hrádku samotného, protože právě kameny z jeho zdí byly použity na stavbu nových budov. Praktickému využití pozůstatků hradu před jeho zachováním dávali měšťané přednost i v dalších letech, podle toho také vypadá stav nám dochovaného objektu. Takový osud potkal mnoho českých hradů a obdivovat můžeme pouze malé množství z nich.

Právě kvůli zmíněnému použití částí hrádku jako stavebního materiálu, mohou historici pouze odhadovat jeho původní vzhled. Umístění hrádku bylo samo o sobě strategické, stojí na skalnatém kopci, který se táhne od severovýchodu až k jihozápadu. Na západní straně se nachází údolí, kterým protéká Chýnovský potok. Ze severu byl hrad chráněn prohloubenou rozsedlinou, východně od tvrze nalezneme rybník Jezero, voda z tohoto rybníka pak protéká příkopy obklopujícími zdi hradu. Zbytky příkopu jsou na některých místech patrné i v současnosti. V tzv. předhradí se měla nacházet věžovitá budova čtverhranného půdorysu, sloužila pravděpodobně k obraně vchodu do tvrze. Ke vstupu sloužil, dnes samozřejmě již nedochovaný, padací most. Další rozpoznatelnou částí hradu je pevná okrouhlá věž přímo za padacím mostem. Jižní část leží výše, proto je pravděpodobné, že právě tam stála hlavní budova, toto je bohužel to jediné, co lze z takových ruin vyvodit. Práce na odkrytí obvodových zdí byly velmi náročné a bylo potřeba přemístit velké množství sutí. Největší podíl na vykopávkách a následné grafické rekonstrukci hradu má Jan Švehla, učitel ze Sezimova Ústí. Ačkoli byla archeologie pouze jeho koníčkem, shromáždil velké množství exponátů. Ty jsou dnes uloženy v husitském muzeu. Jedná se například o keramiku, primitivní dětské hračky nebo nádobku s historickými mincemi.

¹ Informace o Kozím hrádku uvedené v první kapitole jsou čerpány z knihy Josefa Švehly, vydané roku 1920, *Kozí*.

1.1 Majitelé Kozího hrádku

Nyní se přesouváme k otázce vlastnictví. Kdo tedy Kozí hrádek obýval? Přesnou odpověď neznáme, dějiny hrádku jsou velmi strohé a historikové soudí jen to, že byl pravděpodobně vystavěn kolem roku 1370, a to z důvodu, že o něm do té doby nemáme žádné zmínky. Nacházel se na panství Kozském a prvním doloženým majitelem byl Vlček z Kozího. Dalším držitelem byl Jan z Hardeka. Je jisté, že ten ho roku 1391 prodal společně s dalšími polnostmi Jindřichovi z Hradce. Jak můžeme vidět, zmínky o hrádku do příchodu Jana Husa jsou velmi ojedinělé a jeho historie je stručná a nejasná. Až Hus toto místo proslavil a jeho přítomnost z něj učinila jedno z historicky nejdůležitějších míst České republiky, ať už je tento fakt většině obyvatel známý, nebo ne.

Jedním z posledních majitelů byl Jan z Kozího, kterého ještě zmíním i v souvislosti s příchodem Husa na jih Čech. Husitské války hrádek přestál. Je prokázáno, že ještě po založení Tábora roku 1420 byl objekt osídlen, důkazem nám jsou husitské mince nalezené v ruinách hrádku. Úplně pak hrádek zpustl pravděpodobně v roce 1438, kdy došlo k jeho vypálení a zničení, patrně při tažení Albrechta II. Habsburského na Tábor. V dalších dokumentech, které náležejí k historii Tábora samotného, je již jmenován jako Kozí hrad pustý.

1.2 Současnost

Eduard Petiška napsal ve své knize o českých, moravských a slezských hradech, že sláva Kozího hrádku není spjata s žádnou významnou bitvou či turnajem, nýbrž s českými knihami a mířil tím hlavně na spojitost s osobou církevního reformátora Jana Husa.² V dnešní době se jedná již o pouhou zříceninu a místní je považují spíše za příjemný cíl odpolední procházky, zavítají sem však i návštěvníci z jiných koutů republiky. Byl totiž vyhlášen národní kulturní památkou. Zřícenina samotná je pro turisty velmi atraktivní, pro veřejnost je přístupna pouze během turistické sezony, větším lákadlem mimo ni tak může být samotná okolní příroda, v blízkém okolí hrádku se nachází husté lesy a rozlehlá síť turistických stezek. V posledních letech zde vznikla naučná stezka a město se snaží udržet hrádek ve stavu přístupném pro veřejnost a zvelebují i jeho okolí. Mimo prohlídek pro turisty se zde stále konají bohoslužby pod širým nebem nebo také svatební obřady.

² Petiška, Eduard: Staré české báje a pověsti 1, Svazek 1, Studio Education s.r.o., s. 135

Nejaktuálnější informací ohledně stavu hrádku je fakt, že v říjnu roku 2020 zde díky projektu Kulturní dědictví došlo k opravě drobných trhlin zdiva. Můžeme tedy jen doufat, že se nám tato významná památka zachová i pro další generace.

1.3 Působení Jana Husa na Kozím hrádku

Je důležité říci, že pozvání na Kozí hrádek bylo velmi odvážné a ušlechtilé, protože Jan Hus byl uvržen do klatby a majitel se vystavoval jistému riziku a možnosti problémů s církví. Vlastně není ani jisté, kdo se takto přívětivě vůči Husovi zachoval, nejpravděpodobněji to byl Jan z Kozího, tehdejší majitel Kozího hrádku. Z Prahy odešel Hus tajně a dlouho se nevědělo, kam se uchýlil, protože však nechtěl jeho stoupence a věřící nechat v nejistotě, psal do Prahy dopisy. Některé dopisy byly pak předčítány v Betlémské kapli. Po čase sám Hus zpochybňoval své rozhodnutí odejít z Prahy a roku 1412 se vrátil do Prahy, kde dvakrát kázal v Betlémské kapli. Hned poté se vrátil zpět na Kozí hrádek, zde našel klid pro své psaní. Psal hlavně pro lid a svůj volný čas věnoval šíření víry a svého učení, činil tak při kázáních pod širým nebem. Neprobíhala pouze u Kozího hrádku, kam přicházelo mnoho lidí z okolních měst a vsí. Svým věřícím se věnoval co nejvíce ve stylu takřka potulného kazatele: „*Prvé sem kázal v městech i ulicích, ale nyní káži mezi ploty, podle Hradu jenž slove Kozí, mezi cestami měst i vsí.*“³ Hus cestoval i na vzdálenější místa, vyhledával různé slavnosti jako posvícení, poutě nebo svatby. Jeho učení se rozšířilo například až k Borotínskému panství. Obsahem těchto kázání se ještě budu zabývat v kapitole o životě Jana Husa. Na Kozím hrádku sepsal svůj nevýznamnější latinský spis *De ecclesia (O církvi)*. Kritizoval v něm moc církve a duchovenstva. Česky sepsal *Výklad na víru, na desatero božích přikázání a na páteř*, dále traktát *O manželství* a dokončil spis *O svatokupectví*. Vrcholným dílem je *Postila* psaná českému lidu. Po jejím dokončení na Kozím už moc dlouho nezůstává, odchází do Prahy a odtud na pozvání Lefla z Lažan na hrad Krakovec. Shrňme-li Husův pobyt na Kozím hrádku, je nutno říci, že byl velmi úspěšný jak z hlediska jeho literární činnosti, tak šíření jeho učení mezi obyčejné lidi. Tuto kapitolu jeho života lze považovat za tu nejvýznamnější, a to právě díky literárním památkám, které zanechal široké veřejnosti.

³ Vybíral, Zdeněk/Smrčka, Jakub: Jan Hus: o knězi, mysliteli a reformátorovi, vydalo město Tábor – odbor kultury a cestovního ruchu, s. 93

2 Život mistra Jana Husa⁴

Jan Hus byl významným intelektuálem a stal se veřejně slavnou osobností již za svého života, díky čemuž se také dostal do pozdějších konfliktů. Za velice podrobné znalosti o jeho životě vděčíme právě i jeho rozepřím s církví, které byly zaznamenány v různých dokumentech právní povahy. Víme o něm zdaleka nejvíce z jeho současníků, jeho díla patří také mezi ta, která se dochovala v největším rozsahu. Konflikty, které ovlivnily pozdější učení a díla Jana Husa, se odehrály již za dob jeho mládí, kdy ještě navštěvoval farní školu v Prachaticích na jihu Čech. Jednalo se především o počátek papežského schizmatu, jež trvalo čtyřicet dlouhých let. Západní církve se rozpadla na dvě strany stojící proti sobě, římskou a avignonskou. První papežské schizma bylo velkou zátěží jak pro církve samotnou, tak pro obyvatelstvo. Vedle této náboženské krize totiž poznamenala Evropu ještě epidemie černé smrti, která přinesla útrapy, ztráty na životech a těžce zasáhla život tehdejších lidí.

2.1 Husovo vzdělání

Jan Hus se narodil nejspíše v Husinci u Prachatic, za rok jeho narození je označován rok 1370, někdy také 1369. Historikové tak soudí pouze na základě indicií, které jim poskytují prameny týkající se pozdějšího života Jana Husa. Důvodem je Husův původ, společenská vrstva, do které se narodil, nebyla pro zapisovatele písemných záznamů důležitá. Jedním ze stěžejních je rok 1400, kdy byl vysvěcen na kněze, což v té době nebylo možné před dovršením třiceti let. Lze proto soudit, že se Jan Hus narodil právě kolem roku 1370. Nejjistější je zařadit narození Husa do 70. let čtrnáctého století, protože k přesnému datu se nelze dobrat. Základní školu navštěvoval pravděpodobně v Prachaticích. O jeho rodišti se dlouho vedly spory a nebylo jasné, zda se Hus opravdu narodil v jihočeském Husinci, nakonec se ale většina historiků přiklonila právě k tomuto místu.) Jeho další studia se ubírala směrem k církvi a náboženství, proto se zapsal na pražskou univerzitu. Do Prahy ho pravděpodobně přivedl Křišťan z Prachatic, kterému Hus vypomáhal. Svůj první bakalářský titul zde získal roku 1393 na artistické fakultě. Studentský život se ani tehdy neodehrával pouze na půdě univerzity, jak sám Hus později

⁴Následující kapitoly 2, 3 a 4 jsou založeny především na informacích z knihy Františka Šmahela *Jan Hus: život a dílo*. Dalším zdrojem je pak dílo Pavla Soukupa *Jan Hus: život a smrt kazatele*.

popisoval, někdy se mladíci svým počínáním při svých zábavách pohybovali i za hranicí zákona. V pozdějších letech mnohokrát litoval svého nerozvážného počínání, ačkoli studium nikdy nezanedbával. Svůj magisterský titul na artistické fakultě získal roku 1396. Jeho tehdejší profesor mistr Stanislav ze Znojma se stal jeho vzorem a Hus ho podle svých slov miloval jako otce. Stanislav se zabýval myšlenkovým hnutím Johna Wycliffa a díky své pozici na univerzitě jej rozšířil mezi řadu jeho následovníků. Dílo Wycliffovo obhajoval a byl jeho velkým zastáncem, nepřijal ho však, aniž by ho nepodrobil vlastní kritice a s některými myšlenkami dokonce nesouhlasil. Za propagaci takových názorů byl přirozeně obviněn z kacířství, stáhl se do ústraní a postupně se od reformátorů odloučil úplně. Měl také v Kostnici po boku Husa Wycliffovy názory obhajovat, zemřel ale krátce před odjezdem. Získáním magisterského titulu začíná pro Husa profesorské období, ve stejné chvíli započal i své studium na teologické fakultě, což mělo být vrcholem jeho studijního snažení. Pedagogickou činnost rozhodně nezanedbával, právě naopak byl velmi aktivní a ze zápisů univerzity víme, že byl třikrát zvolen členem zkušební komise, zastupoval univerzitu na komisích a v letech 1401 a 1402 byl dokonce zvolen děkanem artistické fakulty. V roce 1407 dosáhl však pouze titulu bakaláře teologie a doktorské studium kvůli nucenému odchodu z Prahy nedokončil.

2.2 Náboženské učení a vliv Johna Wycliffa

Jak bylo již řečeno, k myšlenkám anglického reformátora Johna Wycliffa Husa přivedl jeho profesor z pražské univerzity Stanislav ze Znojma. Jedním z dalších jeho žáků byl Štěpán z Pálče. Velmi významným dílem Stanislava je velký traktát *O univerzáliích (De universalibus)*. Zrození takzvaných viklefistů na sebe nenechalo dlouho čekat a zároveň s touto vlnou reformátorských myšlenek přišla tvrdá opozice v podobě tradiční křesťanské církve. Vybrané teze z knih, údajně označující kacířské smýšlení, byly roku 1403 předneseny na schůzi všech pražských mistrů. Zde můžeme najít počátek radikálnějšího odporu vůči Wycliffovým myšlenkám.

2.2.1 Historický kontext a Wycliffovo hnutí

John Wycliff se narodil kolem roku 1324. Po většinu svého života trávil čas na Oxfordské univerzitě, zde studoval a později také učil. Výsledkem jeho jazykového nadání je anglický překlad Nového zákona. Zemřel roku 1384. Během jeho působení na univerzitě byli její mistři rozděleni na dva myšlenkové tábory, jeden byl pro zachování

..

tradičního náboženství a úplnou poslušnost papežské kurii, druhý byl striktně proti této bezpodmínečné poslušnosti. Sám Wycliff byl ve druhé skupině. Je nutné také zmínit tzv. spor o univerzálie, který se v té době odehrával, těchto rozporů se účastnil Wycliff a přímo pak ovlivnily i Jana Husa. Jednalo se o filozofické směry nominalismus a realismus. Oba dva směry se týkají poznávání světa kolem nás. Každý člověk vnímá svět kolem sebe různě na základě své vlastní zkušenosti.⁵ Existují slova, která užíváme naprosto běžně, ale přes to si pod nimi všichni představíme něco jiného. Těmto slovům se říká „*universalia*“. A právě tady se dostáváme k zásadnímu rozdílu mezi dvěma filozofickými směry, které mají společnou návaznost na antickou tradici. Nominalismus se odvíjí od myšlenek Aristotelových. Pro něj byly zásadními faktory pro poznávání skutečnosti smysly a zkušenost, kterou nám zprostředkují. Jména věcí vznikají v naší mysli až druhotně. Naproti tomu realismus rozvíjí myšlenky Platonovy. Ten nabyl přesvědčení, že naše smysly jako takové, se dají velmi snadno oklamat, z toho důvodu je spolehlivější poznávat rozumem. Navíc podle Platona existují již dané ideje, jakési pravzory, které zde byly ještě před tím, než se v našem světě objevily jejich jednotlivé skutečné projevy. Nominalismus je také spojen se skepticismem, naproti tomu realismus směřuje spíše k metafyzickému pojetí otázek. Souvislost s křesťanskou vírou je taková, že křesťanství se šířilo slovem a nepatrná změna ve výkladu náboženství mohla mít fatální následek v podobě obvinění z kacířství. Původní následovníci Krista souhlasili s učením Platonovým, protože v pravzorech spatřovali Boha samotného. Lidé se snadno nechají zlákat pozemskými statky a nezaslouží si tak být spaseni, Bůh proto předurčil, kteří lidé spasení budou a svůj osud již nezmění. I přes tento fakt se každý věřící musí chovat tak, aby si spasení zasloužil. Nominalismus se dostával postupně do popředí, protože byl logičtější a nejen pro křesťanskou víru lépe uchopitelný. Až zkušenost totiž ukazovala, kdo žije skutečně křesťanským životem. Představitelé církve pak měli na zemi zastupovat i Boha samotného. Vliv církve stále rostl, skromnost a respektování křesťanských ideálů byly minulostí a události, které nepříznivě působily na obyvatelstvo, nasvědčovaly tomu,

⁵ Ačkoli má pro každého slovo „*pes*“ společné znaky, finální podoba v našich myšlenkách se bude lišit podle toho, s jakým psem jsme se kdy setkali nebo jak na nás dané zvíře zapůsobilo.

Vybíral, Zdeněk/Smrčka, Jakub: Jan Hus: o knězi, mysliteli a reformátorovi, vydalo město Tábor – odbor kultury a cestovního ruchu, s. 49

že se jedná o boží trest za hříchy, které církev páchala. Morové epidemie a války pustošili nejen lid, ale také zemi. Bylo jen otázkou času, kdy se plně rozproude snaha o nápravu církve. Wycliff se vrátil zpět k učení Platonovu a církev se podle něj nechovala podle božích přikázání. Nejvíce popudil církev vyvrácením dosud platných pravd, a to například, že cesta ke spasení neznamena pouze slepou poslušnost církvi, ale důsledné dodržování křesťanských tradic a znalost bible.

Dále pak prosazoval, že prostý věřící, který skutečně dodržuje všechny náležitosti pravého křesťana, má přednost před členem církve, který páchá hříchy, a ani jeho úřad nezaručuje bezúhonnost. Bylo samozřejmé, že reakce církevních hodnostářů nastala téměř okamžitě, Wycliffovo učení bylo označeno za kacířské a jeho působení v Oxfordu ukončeno. Od jistého odsouzení zachránila Wycliffa přízeň královského dvora a dalších urozených příznivců jeho učení, mohl tak dožít svůj život na faře v Leicestershiru a plně se věnovat své práci. Ani tak se ale nevyhnul označení kacířem, na stejném koncilu v Kostnici, kde byl roku 1415 upálen Jan Hus, byla spálena všechna jeho díla, vrcholem tohoto procesu bylo vykopání jeho ostatků roku 1428 na příkaz papeže Martina V. a následné spálení. Popel byl vhozen do řeky Swiftu.

2.2.2 Změna Husova přesvědčení

Jan Hus byl ovlivněn převážně Aristotelovým učením, jeho přesvědčení se však změnilo po tom, co se setkal s Wycliffovými myšlenkami, sám si pořídil vlastnoruční opis některých jeho textů. Podle jeho poznámek byl velmi zasažen ideami, které zde Wycliff prezentoval. Je ale také důležité připomenout, že z hlediska filozofie nebyl Hus vždy označován za radikálního realistu a jeho zájem o Wycliffovy teze byl daleko mírnější. Paul De Vooght napsal, že se do zápasu o filozofii zapojil pouze nepatrně a ve skutečnosti pro něj byl skutečným učitelem filozofie právě Aristoteles, Husovým hlavním záměrem bylo hájit pravdy Evangelia. K Wycliffovu pojetí univerzálií se přihlásil až později, kdy zápas o Wycliffa na univerzitě gradoval a oporou mu byly argumenty Stanislava ze Znojma. Stěžejní byl pro Husa až následný Wycliffův výklad evangelií, zejména popis správného křesťana, který následuje bibli, v kontrastu s kritikou církevních hodnostářů stavějící se svým jednáním proti Bohu. Hus, stejně tak jako Wycliff, byl přesvědčen o předurčenosti osudu každého člověka. Někteří lidé jsou zkažení a ať už činí cokoli, nezmění to jejich zkažené jádro, proto se jim spasení vyhne.

..

Zlo a dobrou nemohou být jen částečné, člověk je buď zcela dobrý, nebo zcela zkažený, není nic mezi tím. Toto tvrzení se týkalo nejen prostých věřících, ale i církevních hodnostářů, a to i samotného papeže či vrchnosti. Hus říká, že více mají lidé poslouchat Boha, než světské a církevní autority, to samozřejmě církev nemohla dopustit. Wycliffovo učení pevně hájil i Husův přítel Štěpán z Pálče, po boku svého učitele Stanislava ze Znojma prosazoval správnost jeho názorů. Stanislav se musel vydat na přelomu roku 1408 do Itálie, kde se měl obhájit, Štěpán ho doprovázel. Oba dva byli vězněni, nakonec neusvědčeni z kacířství. Ačkoli byl Štěpán Husův přítel a vyznával stejné hodnoty, po této události se názorově odklonil od Husa i Wycliffa a nakonec dokonce sehrál na koncilu v Kostnici roli hlavního českého žalobce na Husa.

2.3 Kazatelská činnost Jana Husa

Kněžské povolání si Hus zvolil nejen kvůli osobnímu zájmu, ale také zájmu praktickému. Univerzitní studium bylo nákladné a profesorské postavení Husovi k získání potřebných prostředků nestačil. A tak byl v červnu roku 1400 vysvěcen knězem.

2.3.1 Kazatelem v kostele sv. Michala

Kostel sv. Michala se nacházel v blízkosti Staroměstského náměstí a Husovi zde byla poskytnuta jeho první patřičně finančně ohodnocená kazatelská pozice. Kněze sem dosazoval přímo český panovník a kromě něj se zde nacházel oltářník, střídník⁶, sakristián a kazatel. Jan Hus sice nebyl farářem, ale sám byl s pozicí kazatele spokojen. Hus nebyl jediný, který se v Praze stavěl na stranu reformistů a toužil po nápravě církve, dokonce i obyvatelé si začali všimnout rostoucího majetku církve a jejího vlivu. Před Husem se o šíření takových informací mezi obyčejný lid zasloužili například Konrád Waldhauser, Matěj z Janova nebo Milíč z Kroměříže. Během studia prošel Jan studiem jazyků i rétoriky, avšak on sám měl přirozeně vytříbený mluvený projev a svůj řečnický talent při kázáních plně využíval. A tento fakt společně s jeho smýšlením přilákal mnoho posluchačů. Mezi nimi se také objevil staroměstský obchodník Kříž, řečený Kramář, osobnost, která se po boku Jana z Mülheimu, zasloužila o vznik Betlémské kaple. Byla založena 24. května 1391 a o tři a půl roku později dokončena a vysvěcena. Díky Křížovi zde byla v roce 1402 Husovi nabídnuta pozice kazatele. Po Husově odchodu nezůstal kostel sv. Michala

⁶ Střídník je placený zástupce jiného kněze.

zapomenutý, během dalších let se v něm vystřídaly významné osobnosti spjaté s Husovým osudem. Byl to Křišťan z Prachatic, kazatelskou činnost zde zahájil i Jakoubek ze Stříbra a v neposlední řadě Petr z Mladoňovic.

2.3.2 Jan Hus v Betlémské kapli

Betlémská kaple vznikla za jediným účelem, poskytnout českému lidu místo, kde veškerá kázání budou probíhat pouze v češtině. Jan Hus byl ideálním kandidátem na pozici kazatele. V té době měl mnoho povinností už jako profesor a navíc i děkan artistické fakulty, kázal častěji, než bylo sepsáno v zakládací listině a svědomitě se na ně připravoval. Kázání byla v té době nejdůležitějším prostředkem pro šíření slova božího, ale i církevní osvěty, pro přilákání posluchačů používali mnozí kazatelé různé světské příběhy v podobě poučné alegorie, živých příkladů a názorných přirovnání z každodenního života. Tyto aspekty najdeme i v Husově nejstarší sbírce zvané *Puncta*. Sám od nich ale ve své pozdější tvorbě ustoupil a zdůrazňoval, že kazatel by měl učit hlavně slovem a činem. Betlém nesloužil pouze jako místo pro bohoslužby a kazatel zde měl stejné povinnosti jako farář v jiném kostele. To znamenalo poskytovat ubytování osazenstvu kaple i dohled nad majetkem kaple, jednou z pravomocí kazatele bylo půjčovat peníze na křesťanský úrok. V blízkosti kaple se nacházel ještě kostel Filipa a Jakuba, jehož faráři Mikuláš Zieselmeisterovi bylo nutné platit odškodné ve výši 90 grošů a kaple musela omezit zpívané mše, aby kostelu nebyla příliš velkou konkurencí. Na půdě Betléma se zdržovali také studenti a Husovi kolegové z univerzity, kteří také navštěvovali jeho kázání. Kromě prostých věřících sem přicházeli i bohatí měšťané, ti chtěli v podobě milodarů ulehčit od svých hříchů, protože hromadění majetku bylo v rozporu se zákony bible a navrácením části peněz církvi se měli z takového obvinění vykoupit. Významná byla přítomnost králova hlavního rádce Lacka z Kravař, později vlivného spojence a zastánce Jana Husa v nejtěžší části jeho života. Z královského dvora ale nebyl jediný, kdo zavítal do betlémské kaple, sama královna Žofie Bavorská obdivovala Husa a poskytla mu pomoc i ochranu. Celkově se mezi jeho vlivnými přáteli vyskytovaly spíše ženy a dá se spekulovat o tom, zda jen díky svým konexím našel pomocnou ruku u jejich manželů, nebo oni sami byli jeho zastánci. I přes zjevnou náklonnost žen vztahy s nimi zůstaly výhradně na duchovní úrovni a Jan důsledně dodržoval celibát a veškeré povinnosti kněze. V Betlémské kapli působil Hus jedenáct let

..

a těšil se velké oblibě mezi posluchači, nevyhnul se ale ani konfrontacím se svými odpůrci a nepřáteli, jejichž naléhání na vyšší církevní orgány nabíralo na síle

2.4 Reformisté ztrácejí podporu církevní moci

Z počátku měl Jan Hus plnou podporu nového arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Házmburka, který byl na tento post dosazen po neshodách mezi Václavem IV. a jeho bratrem Zikmundem Lucemburským. Podle všeho Zikmund usiloval o nadvládu nad českými zeměmi, Václav mu však projevil důvěru a doufal v jeho pomoc. Přibližně od roku 1405 se začíná v Praze situace pro reformisty zhoršovat a museli hledat oporu v podobě světské moci. Německá část univerzity byla zásadně proti Wycliffovým myšlenkám, a to i proto, že stmelovaly české mistry a jejich národní hnutí získávalo sílu. Dalším Zbyňkovým cílem bylo eliminovat falešné zázraky, které měly z věřících pouze vymámit peníze, týkalo se to například poutí na památná místa, můžeme jmenovat jistou zázračnou borovici u Mnichova Hradiště. Pro tyto účely jmenoval Zbyněk tříčlennou vyšetřovací komisi, členy se stal sám Jan Hus, Stanislav ze Znojma a Štěpán z Kolína. Poměrně dlouho stál arcibiskup na straně Jana Husa a Stanislava ze Znojma, když se ale začala situace zhoršovat, aktivně se obrací proti reformistům a celému učení Johna Wycliffa. Papežská kurie schválila jeho žádost o vydání zákazu kázání na soukromých místech a nutnosti odevzdání všech Wycliffových spisů. Jan Hus považoval svá kázání za tak důležitá, že s nimi odmítl přestat, nemohl by totiž jinak šířit slovo boží a to nemohl dopustit. Tvořil a překládal nové písně, které se zpívaly v Betlémské kapli, byly však v rozporu se zákazem arcibiskupa. Hus ale mylně doufal, že Zbyněk je stále pro nápravu církevní správy a pokusil se ho v této věci písemně kontaktovat, avšak neúspěšně. Byl i proti pálení spisů a společně se svými dalšími kolegy podal oficiální protest. Začala se formovat reformní strana a Jan Hus byl postupně stavěn do jejího čela, po boku měl například svého přítele Jakoubka ze Stříbra nebo filozofa Jeronýma Pražského, na univerzitě hájili český jazyk a podporovali Wycliffovy myšlenky. Bylo jasné, že situace se dříve nebo později promění v zásadní spor na univerzitě i v církvi. Mimo vyhrocenou situaci okolo Wycliffa se mělo díky svolání mimořádného koncilu v Pise roku 1408 blížit ke konci také papežské schizma, které stále oslabovalo křesťanskou víru. Václav IV. si přál účast zástupců českých zemí na tomto koncilu, doufal totiž, že mu napomůže k navrácení římské královské koruny. Bylo nutné najít věrohodného zástupce, ovšem

..

arcibiskup Zbyněk Zajíc z Házmburka pozvání odmítl, nabízeli se tak už jen kandidáti z teologické fakulty. Česká část fakulty se přikláněla na stranu krále, ale držela na univerzitě pouze jeden hlas.

Z tohoto důvodu Václav IV. vydal roku 1409 Dekret kutnohorský, který poměr hlasů na univerzitě změnil ve prospěch Čechů. Na univerzitě to vyvolalo mezi cizími mistry obrovský rozruch a odpor k takovému silnému zásahu do struktury univerzitního systému a žádali zrušení dekretu, naproti tomu česká strana toto rozhodnutí vítala a hájila jej. Král zároveň přislíbil vyslat poselstvo na koncil a univerzitní mistři vybrali dva zástupce ze svých řad, Ondřeje z Brodu a Helmolda Gledenstede ze Soltwedelu. Situace na univerzitě nakonec dospěla až k odchodu německých mistrů i studentů v červnu 1409 a český národ tak získal na okamžik pocit vítězství. Zmíněný koncil v Pise se nakonec ukázal neúspěšným a situace se ještě zhoršila vznikem tzv. trojpapežství, kdy oba stávající papežové odmítli odstoupit a navíc byl koncilem zvolen papež nový. V Praze začalo panovat napětí, další cizí obyvatelé Starého Města se bouřili proti zákroku na univerzitě, a co bylo horší, obviňovali z něj pouze Husa a čím dál tím častěji ho označovali za kacíře a nepřítele křesťanské víry. Tyto události odstartovaly vlnu žalob a stížností a to přímo papežskému dvoru, Hus a další reformisté byli však pod ochranou krále a mohli se tak v Praze cítit bezpečně. Poměrně dlouho stál arcibiskup na straně Jana Husa a Stanislava ze Znojma, když se ale začala situace zhoršovat, aktivně se obrací proti reformistům a celému učení Johna Wycliffa. Na základě buly vydané novým papežem Alexandrem V., který chtěl rázně zakročit proti reformnímu hnutí v Čechách, bylo nařízeno odevzdat všechny Wycliffovy spisy a byl vydán zákaz kázání na soukromých místech, kam se řadila i Betlémská kaple. Jan Hus považoval svá kázání za tak důležitá, že s nimi odmítl přestat, nemohl by totiž jinak šířit slovo boží a to nemohl dopustit. Tvořil a překládal nové písně, které se zpívaly v Betlémské kapli, byly však v rozporu se zákazem arcibiskupa. Hus ale milně doufal, že Zbyněk je stále pro nápravu církevní správy a pokusil se ho v této věci písemně kontaktovat, avšak neúspěšně. Byl i proti pálení spisů a společně s jeho dalšími kolegy podal oficiální protest. Arcibiskupa však pouze popudil a spisy byly páleny. Následně pak roku 1410 uvalil na Husa klatbu právě proto, že vypověděl arcibiskupovi poslušnost. Jan stále kázal Wycliffovy myšlenky a snažil se obhájit své činy a názory. Zároveň podal odvolání k papežskému dvoru. Díky králově přízni nebylo

..

umožněno, aby klatba dále setrvala a arcibiskup byl nucen nahradit škody za Wycliffovy spálené knihy. Královský dvůr nemálo hájil Husovo počínání a bylo to také to jediné, co brzdilo celý proces. Ovšem v italské Boloni nabíral proces nový směr, Hus se nedostavil k soudu a kardinál Colonna na něj uvalil klatbu, která mimo jiné znamenala i zákaz kázání.

V Praze na jeho straně stále stojí král a mnoho vlivných šlechticů, arcibiskup je dokonce nucen odvolat klatby a interdikt, které vyhlásil a také prohlásit, že v zemi nejsou kázány žádné bludy. Než stihl splnit všechny podmínky, na svých cestách roku 1411 zemřel. Hus se k soudu v Boloni nedostavil zřejmě hlavně proto, že na něj padl těžký úkol kvodlibetáře, příprava kvodlibetu byla časově velice náročná a zhostit se takového úkolu vyžadovalo píli a trpělivost.⁷ Nejvíce se pro Wycliffovo učení nevyslovil sám Hus, ale Jakoubek ze Stříbra, který se bez okolků vyjadřoval k ožehavým tématům a značně hanil chování církve, bylo tomu tak i na kvodlibetu v následujícím roce 1412. Proti Jakoubkovu postoji se ostře ohradil Stanislav ze Znojma, čímž také začíná jeho odklon od reformní skupiny. Na místo arcibiskupa byl dosazen králův osobní lékař Albík z Uničova, který splnil další body dohody uzavřené s králem. Zásadní zlom nastal, když do Prahy přišel papežský delegát Václav Tiem z Mikulova, papežovy buly vyzývaly k účasti na křížové výpravě proti neapolskému králi Ladislavovi výměnou za plnomocné odpustky pro všechny, kteří se zúčastní. Předešlé neúspěchy u jiných panovníků, kteří odpustky odmítli v Tiemovi nevzbuzovaly velké naděje, byl tak reakcí krále velmi překvapen. Václav IV. i přes Husovo naléhání obchod s odpustky povolil a v Praze nastala vypjatá situace. A právě v této chvíli došlo k názorovému rozkolu mezi Husem, králem a Štěpánem Pálčem, Hus prodej odpustků odsuzoval a zpochybnil i papežův nárok na kupčení s nimi a veřejně tento nesouhlas vyjádřil během univerzitní disputace. Václav následně nařídil boj proti buřičům a všem, kdo ho neuposlechnou, Stanislav ze Znojma i Štěpán z Pálče se vzdali Wycliffových myšlenek a tak už nic nebránilo tomu, aby byly prohlášeny za kacířské, Hus tak přichází o důležitou podporu kolegů i královského dvora. I přes nepříjemné události a zhoršující se podmínky dále obhajuje své názory, jako jeden z mála odmítl

⁷ Kvodlibet-měl umožnit otevřenou diskuzi i otázky na jakékoli téma, mohl trvat i několik týdnů, kvodlibetář zadává přítomným mistrům tzv. kvestie, na které musí odpovédět

ustoupit králi a nově zvolené radě, vybrané články, zejména ty o svobodném kázání slova božího pak prezentuje na univerzitě. Tvrdil, že člověk má ke kázání posláni od Boha a proto nepotřebuje, aby mu to žádná jiná autorita povolovala. Proti Husovi se rázně obrátil i Štěpán z Pálče, ten označil Wycliffa za velmi nebezpečného kacíře, který své bludy skrývá za Písmo a vyzval k odvržení těchto bludů. Král, popuzen Husovými výroky, dále nebránil uvalení klatby na jeho osobu a mimo to hrozil v Praze zákaz církevních obřadů a úkonů.

Nejprve se Jan rozhodl k manifestačnímu odvolání ke Kristu po vzoru některých svých předchůdců, například Jana Zlatoústého. Učinil tak 18. října 1412 v Betlémské kapli a odvolání pak vyvěsil i na dalších místech. Vlivem těchto událostí se Jan rozhodl pro odchod z Prahy.

2.5 Po odchodu z Prahy

Hus musel vyhledat pomoc u svých urozených přátel, protože se potřeboval uchýlit na bezpečné místo. Pobyt mimo hlavní město byl nakonec v mnoha směrech přínosný, Jan již neměl povinnosti na univerzitě a získal tak čas na vypracování svých nejnámějších děl, mezi nimi se nachází také *Postila*. Hus se rozhodl šířit víru mezi prosté negramotné věřící a výklady začal psát v češtině, tento krok považoval za velmi důležitý pro šíření víry a také reformních myšlenek. Mezi Husovými zastánci je nutné zdůraznit jméno právníka Jana z Jesenice, jehož rady a celková podpora byly v celém procesu pro Husa velmi přínosné. Po odchodu z Prahy s ním zůstával v kontaktu, aby mohl jednat se soudem a královským dvorem, což nakonec uklidnilo situaci natolik, že se na krátkou dobu odhodlal vrátit do Prahy. První cesta z hlavního města vedla nejprve na Žatecko, kde ho přijal Mikuláš Bohatý a Hus zde sepsal české *Výklady viery, Desatera a Pátere*. Dalším místem mimo Prahu, kam se mohl uchýlit, byl Kozí hrádek.⁸ Proč hrad opustil, nám není známo, příčinou mohly být neshody s jeho hostiteli. Hus se na pozvání Anny z Mochova přesunul do blízkého Sezimova Ústí, kde se začínala formovat i skupina jeho následovníků, kteří později byli členy husitského hnutí a stáli u založení města Tábora. Husův pobyt byl poměrně krátký, přesunul se sem v červnu 1414 a již v červenci odcházel do středních Čech na pozvání svého příznivce Jindřicha Lefla z Lažan. Konkrétně se

⁸ Působení Jana Husa na Kozím hrádku je již rozebráno v kapitole 1.3, proto nyní následují události po odchodu z Kozího.

uchýlil na hrad Krakovec u Rakovníka, kde strávil poslední tři měsíce před odchodem ze země. Důvodem pro odchod ze Sezimova Ústí byla pravděpodobně epidemie pravého moru.

2.5.1 Kostnický koncil

Za pokračování koncilního jednání byl zodpovědný Zikmund Lucemburský, který se rozhodl ukončit spory v křesťanské církvi a uklidnit celou situaci ohledně trojpapežství. Osobně proti Husovi vyhraněný nebyl, ale věděl, že jeho pozváním na koncil může jen získat.

Pro samotného Husa to byla v jeho očích příležitost obhájit své učení před církevními zástupci všech států, to bylo také důležitým faktorem při jeho rozhodování, zda pozvání přijmout. Na koncilu měl vystoupit se svým reformním programem, z většiny opřeným o Wycliffovy teze. Nejdůležitější byla vždy víra a poslušnost Kristu ve všech směrech, nařízení od jakkoli vysoce postaveného feudála by se plnit neměla, jsou-li v rozporu s tím, co káže víra a člověk by měl používat svůj vlastní rozum a ne slepě plnit všechna nařízení. Pro kněží a další služebníky církve mělo toto platit dvojnásob, protože kdo jiný by měl lépe reprezentovat ctnosti nežli duchovenstvo, z toho důvodu byla také Husova kritika hříchů některých kněží tak ostrá a snaha o rozšíření reformy církve tak silná. Samozřejmě se jeho kritice nevyhnul ani feudální stav, jehož největším hříchem byly kořistnické praktiky v rozporu s božím zákonem. Před svým odchodem se snažil se svým přítelem Jesenicem zajistit co největší podporu z řad církve i dalších vlivných osob, nejlépe v písemné podobě aby mohl vše předložit na koncilu. Ve svých jednání byl velmi úspěšný a získal na svou stranu arcibiskupa i vysoké učení pražské. Početná výprava pak vyrazila z hradu Krakovec 11. října 1414. Cesta do Kostnice trvala Husovi a jeho společníkům necelý měsíc, cestoval s ním také Petr z Mladoňovic, který důkladně popsal Husův osud v Kostnici. Na místo konání koncilu dorazili 5. listopadu 1414 a ubytoval se u starší vdovy Fídy Pfisterové. Ačkoli byl pod ochranou římského krále Zikmunda, jeho nepřátelé se sjížděli do Kostnice a radikálně proti němu vystupovali, avšak na chvíli měl příslib ochrany i od samotného papeže. Snažil se navíc stále udržovat kontakt s českými přáteli a posílal do Čech dopisy, z počátku poměrně optimistické. Papež dokonce předběžně odvolal klatbu a zrušil interdikt v místě pobytu Jana Husa, nadále odmítal proti němu cokoli podniknout, protože byl pod ochranou krále. Kardinálům označujícím ho za

..

kacíře to ale nezabránilo v tom, aby začali jednat. Husa zastihli v místě jeho pobytu a odvedli ho do papežského paláce, kde došlo k debatě mezi kardinály. Projednávání celé situace zahrnovalo argumenty od Husových příznivců i nepřátel, i přes Zikmundův ochranný list vyústilo v jeho uvěznění ve věži dominikánského kláštera, zůstal zde až do března roku 1415. Jeho naděje na obhajobu byly pryč a byl stále považován za kacíře v klatbě, jehož proces nebyl uzavřen. Probíhaly výslechy a Hus musel psát vyjádření ke všem Wycliffovým článkům při čemž veřejné slyšení bylo v nedohlednu a král vývoji procesu nebránil, protože vlivných odpůrců bylo mnoho a nemohl si dovolit je poštvat proti sobě. Záleželo mu zejména na upevnění jeho moci a vyřešení otázky trojpapežství.

Mnoho informací o procesu i věznění Husa získali historikové nejen z dokumentů právníkové povahy, ale i z jeho osobní korespondence a vzkazů, často docházelo k šíření nepravdivých tvrzení a zneužívání dopisů. Pobyt ve vězení přinesl Husovi hlavně strasti v podobě nemocí, ale na druhé straně také čas věnovat se psaní, stále neztrácel naději ve spravedlivé slyšení a pomoc svých přátel. Z toho důvodu udržoval korespondenční vztah zejména s Janem z Chlumu, který také zůstal v Kostnici. Proces s českým kacířem nebyl samozřejmě ústředním tématem celého koncilu, důležitá byla již zmíněná otázka trojpapežství, kdy jedna strana stála za papežem Janem XXIII. a druhá byl pro abdikaci všech tří papežů. Řešením se nakonec stala abdikace. V polovině března 1415 ale po svém odstoupení Jan XXIII. uprchl a pravomoc propustit Husa z vězení připadla Zikmundovi Lucemburskému, ten tak neučinil, potřeboval totiž vyřešit otázku Husových sporů s církví a tím také rozkol v církvi jako takové. Uprchlého papeže se vydala pronásledovat řada kardinálů a hrozilo předčasné ukončení koncilu, Zikmundovi se ho ale podařilo obnovit, jednání tak mohla pokračovat. Výsledkem byla konečná abdikace všech tří papežů, i když poslední Benedikt XIII. se vzdal své funkce až v červenci roku 1416. Jan XXIII., nyní už jen Baltazar Cossa, kterého koncil odsoudil a zbavil všech hodností, byl později převezen do vězení na hrad Gottlieben. Na stejné místo před ním nechal Zikmund přemístit i Husa, protože jeho věznění mu zaručovalo další průběh koncilu, pokud by se chýlil k předčasnému ukončení, Husovým procesem by členy koncilu patřičně zaměstnal. Odpůrci Husova učení neotáleli a naléhali, aby se koncil začal o proces řádně zajímat a kacíře potrestal, v Praze se navíc šířily zprávy o radikální sektě následující Husův odkaz. Na druhé straně, ani jeho přívrženci po těchto událostech

..

nezaháleli a vydali oficiální protest. Autorem byl Petr z Mladoňovic a z dalších jmen se zde objevuje Jindřich Lacembok, Jan z Chlumu, Václav z Dubé či Václav Myška z Hrádku, svou podporu vyjádřili i zahraniční šlechtici jako například polský rytíř Závěš Černý. Naléhání šlechticů na spravedlivý soud pro Husa bránilo koncilu v odsouzení bez příslibného veřejného slyšení, v jeho prospěch se spojili páni jak z Čech tak Moravy. Konečně měl pak Hus možnost vystoupit na koncilu a obhájit své učení, a to celkem třikrát, byla to veliká výsada, odsouzeným kacířům nebylo v jiných případech dovoleno se hájit. Během jeho slyšení však téměř nedostal možnost se vyjádřit, když ano, byl často přerušován útočnými poznámkami a jeho argumenty neměly pro účastníky koncilu žádnou váhu. Po jeho třetím slyšení mu kardinál d'Ailly stanovil čtyři požadavky, které by mu zajistily, že se vyhne hranici.

Musel se přiznat k bludům, odpřisáhnout je, veřejně se jich vzdát a nakonec kázat jejich pravý opak. Celkem byl obviněn z třiceti devíti článků, ale pouze osm z nich sám hlásal a také je odmítal odvolat. Žalobní články proti němu byly několikrát změněny na základě jeho obhajoby, nikdy však neodpovídaly přesnému Husovu výkladu víry a přiznat se k nim by bylo proti jeho vlastnímu přesvědčení a svědomí. Zvolil si tak osud na hranici. Ještě před svým odsouzením stihl napsat řadu dopisů svým českým přátelům, ale i celému lidu, díky této korespondenci měli historikové možnost poznat, jaký Hus byl a co se mu odehrávalo v hlavě během posledních dnů života. V sobotu 6. července 1415 byl zbaven veškerých atributů příslušníka církve a upálen na hranici, jeho odkaz ale nezmizel a byl inspirací pro další reformátory a odpůrce tradiční křesťanské církve.

3 Dílo

Za svůj život sepsal Jan Hus velké množství děl. Ať už šlo o univerzitní disputace, traktáty nebo postily, vyznačovala se zejména jeho hlubokou vírou v Boha a snahou o nápravu církve jako takové a kritikou hříchů. Témata vždy podrobně rozebral a svou pravdu opřel o Písmo svaté jež pro něj bylo neodmyslitelnou součástí jeho života a pevně se ho držel až do své smrti, i když pro jeho žalobce to byl kacíř, který se od Písma odklonil.

3.1 Díla sepsaná během pobytu v Praze

Mezi Husova první díla patří komentáře k Aristotelovým spisům, tzv. glosy. Pocházejí z dob jeho pedagogické činnosti na univerzitě, sloužily totiž i jako učební pomůcka. Nedochoval se však ani jeden z těchto komentářů. V podobě otázek, tzv. kvestií, se objevuje Husův výklad k Aristotelově *Fyzice*. Stejnou formu měla i většina univerzitních disputací, které během svého působení na artistické fakultě sepsal. Jelikož Jan byl mistr slova a jeho kázání se těšila velké oblibě z řad věřících, není divu, že mezi významné památky patří i soupisy jeho kázání. V jeho prvních sbírkách se ještě objevuje motiv poučných příběhů a názorných ukázek, od kterých později upustil. Konkrétně se jedná o jeho nejstarší sbírku zvanou *Puncta*. Mluvíme-li o takových zápisech, nikdy se nejedná o doslovný text konkrétního kázání, mohly to být kazatelovy poznámky, které používal jako předlohu. Další možností je dodatečný zápis učiněný samotným kazatelem nebo zápis některého z jeho posluchačů. Z Husovy tvorby se nám dochovaly dvě synodální a šest univerzitních kázání. Nejvíce dochovaných kázání je pak z doby, kdy působil jako lidový kazatel. Před svými posluchači z venkova přirozeně hovořil česky, písemně se ale šířila kázání v latině. Zpracování do knižní podoby probíhalo vždy na konci církevního roku, kdy Hus shromáždil všechny podklady pro jeho kázání a nejspíše pak byly k dispozici studentům a kazatelům. Jmenovat můžeme sbírku z roku 1404/1405 zvanou *Collecta* nebo dále *Postilla adumbrata* z roku 1411/1412. Další skupina Husových kázání pravděpodobně souvisí s jeho činností na teologické fakultě a vznikl jako pomůcka pro jeho žáky a následovníky.

Postilla Leccionarium bipartitum pokývá celý církevní rok a je tak ideální pomůckou pro další kazatele. Obsahuje kázání o svatých (*Sermones de sanctis*), postní kázání (*Quadragesimale*) a výklad o Kristových pašijích. Specifické místo má mezi Husovými

kázáními sbírka zvaná *Betlémská kázání* (*Sermones in Bethlehem*) datovaná do roku 1410/1411. Její výjimečnost spočívá v otázce autorství, to je připisováno dvěma Husovým žákům, jejichž úkolem bylo právě zveřejnění mistrových materiálů. Mimo ty měli však k dispozici i své vlastní zápisky a tak nám tato sbírka poskytuje poměrně detailní představu o průběhu kázání. V poslední fázi funkce kazatele v Betlémské kapli lze soudit, že byl Hus velmi zatížen soudním řízením a svým sbírkám nemohl věnovat tolik času a pečlivosti.⁹ Před odchodem na venkov Hus v Praze zanechal ještě jednu latinsky psanou knihu zvanou *Postilla adumbrata*. Navíc také dokončil staročeské dílo *Výklady*, které je podrobným výkladem vyznání víry, Otčenáše a desatera přikázání. Také zde poprvé použil novou podobu diakritiky a žádal, aby ji další písaři převzali.

3.2 Tvorba po odchodu z Prahy

Ačkoli Hus opouštěl hlavní město nedobrovolně a pravděpodobně by sám raději zůstal a pokračoval ve své kazatelské činnosti, neměl na vybranou a musel se uchýlit na venkov. Pro jeho tvorbu to byl pozitivní krok, protože Jan tak najednou získal hodně času na psaní. Mezi nejvýznamnější díla patří spis *O církvi* (*De ecclesia*) dokončený roku 1413. Dále pracoval na české verzi spisu *O šesti bludiech* a *Knížkách o svatokupectví*. Knížky o svatokupectví se dochovaly pouze v jediném rukopise. „*Jsou přímo vychrleny z duše plné žluči, vášnivého zaujetí a nenávisti, ale zároveň z duše plné bojového zápalu, neboť nezůstávají jen při odhalování zla a jeho odsuzování, ale zároveň vybízejí k boji proti němu.*“¹⁰ Ostře zde kritizuje prodávání odpustků a církevních hodností, jeho spis je zaměřen na celou církev, protože svatokupectví je rozšířeno v celém jejím těle. Přerůstá však až v kritiku celé společnosti, touze po majetku, požívačnosti a pýše. *Knížky o svatokupectví* se dají považovat za možnou předlohu pro budoucí revoluční hnutí. Hus své tvorbě věnoval pílí a spoustu úsilí, za svůj hlavní úkol zároveň považoval vzdělání prostých věřících. Z tohoto důvodu i ve svých rozsáhlejších dílech kladl důraz na srozumitelnost pro laické publikum.

⁹ Soukup, Pavel: Jan Hus: život a smrt kazatele, NLN, s.r.o., Nakladatelství Lidové noviny, s. 37

¹⁰ Hrabák, Josef/Gregor, Alois: Jan Hus, Knížky o svatokupectví, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1954, str. 5

Témata čerpal z již existující literatury církevních otců, Wycliffa a dalších středověkých křesťanských spisovatelů. Další dílo *O poznání cesty pravé k spasení* je charakteristické oslovením „*Dcerka*“ na začátku každé kapitoly. Má se jednat o návod ke zbožnému životu, pravděpodobně pro členky zbožných kroužků z okolí Betlémské kaple. Finální pasáž zve k boji s trojicí ďábel, tělo a svět. Z Husovy tvorby také vyplývá fakt, že kladl velký důraz na národní jazyk, také kritizoval používání germanismů v češtině, ale ani národní jazyk nestavěl nad náboženství. „*Více miluji dobrého Němce než špatného Čecha, i kdyby to byl můj bratr,*“ prohlásil Hus a ve *Výkladech* k tomu dodal: „*Kněží dobří Engliši jsú mi milejší než nestateční kněží čeští a Němec dobrý milejší než bratr zlý.*“¹¹ Z tohoto výroku je patrné, že víra má být pro člověka na prvním místě, ponížení národa je až na místě druhém. Zároveň tímto výrokem vyzdvihuje charakter člověka, který je důležitější než jeho původ. Posledním dílem, které sepsal před svým odjezdem do Kostnice, byl spis *O hříše*.

¹¹ Soukup, Pavel: Jan Hus: život a smrt kazatele, NLN, s.r.o., Nakladatelství Lidové noviny, s. 158

4 Husův odkaz

Život Jana Husa je vnímán dvěma způsoby, jednak se na něj pohlíží jako na zavrženého kacíře a na druhé straně jako na mučedníka, který se pro mnohé stal vzorem. Ať už je jeho dílo vnímáno jakkoli, stal se neodmyslitelnou součástí českých dějin a husitská tradice přežívá dodnes. Zejména se často vyzdvihuje jeho působení na univerzitě ve prospěch Čechů a také důsledné dodržování všech povinností kněze. Samozřejmě největší rozruch působilo vždy sympatizování s anglickým „bludníkem“ Wycliffem. Po kostnickém koncilu byl obrovský zájem zejména o dílo Petra z Mladoňovic, který celý proces sledoval a zapsal do obširné *Relace o mistru Janu Husovi*, poslední část byla nejoblíbenější, rozhodl se ji proto znovu zpracovat a v češtině je známá jako *Pašije*. Dalším autorem byl Jan Bradatý. Také se přímo účastnil procesu a jeho dílo *Pašije věrného a nejsvětějšího našeho mistra Jana Husa* se těšilo velké oblibě. Hus byl dále vyobrazován jako mučedník, mnohdy po boku svatořečených osob se svatozáří. Na jeho počest vznikaly i nové písně. Během dalších let se postupně šířila Husova díla, jedny z prvních vydání zprostředkoval litomyšlský tiskař Pavel Olivetský, konkrétně to byl spis *Knížky proti knězi kuchmistrovi a O šesti bludiech*. Olivetský byl členem Jednoty bratrské a vydání těchto děl se muselo obejít bez tzv. *imprese*, tj. běžné údaje o tiskárně. Chtěl tak pravděpodobně naznačit spojení mezi Husem a Jednotou bratrskou.

Roku 1520 pak svého vydavatele našly *Výklady*, byl jím Mikuláš Konáč z Hodišova. Značnou oblibu Husových spisů v Německu dokazuje vydání dvou tisíc exemplářů jeho stěžejního spisu *O církvi*. O jejich vydání se zasloužil Martin Luther, který se v budoucnu zaslouží o další pokračování evropské reformace. Husův odkaz se více projevil až v osvícenství, josefinští učenci v něm viděli do jisté míry svého předchůdce. Profesor František Martin Pelcl v roce 1781 dokonce zapsal: „Každý Čech, který čte jenom knihy české a zná dějiny své vlasti, jest trochu husitou; znal jsem dokonce několik farářů, kteří Husa neodsuzovali.“¹² V 19. století Husa znovu vyzdvihl František Palacký. Jeho *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* Husa představují jako významného karatele mravů tehdejšího duchovenstva. Dílo vyvolalo prudkou odezvu z řad německých historiků žijících v Čechách, ale i ze strany katolických dějepisců. Na počest českého

¹² Pelcl, František: Paměti, ed. Jan, s. 57

mučedníka se pak v létě roku 1868 konala výprava do Kostnice a historik Josef Kalousek vydal článek vyžadující revizi Husova procesu. Jeho upálení považoval za národní urážku. Tomáš Garrigue Masaryk choval k Husovi také velkou úctu a tvrdil, že obzvláště díky jeho čistému charakteru je příkladem českému lidu. Odkaz jeho smýšlení pak probíral v knize *Jan Hus. Naše obrození a naše reformace*. Jak již bylo řečeno, v dějinách nalezneme i Husovy odpůrce. Je jím například Josef Pekař, který 8. července 1900 vystoupil s tímto názorem: „*My, děti 19. století, jimž více neb méně cizí je tento svatý zápal, máme velmi málo práva oslavovati po této stránce Husa a dobu jeho,*“ prohlásil a dodal: „*V tom smyslu tedy národem Husovým nejsme a nebudeme. Co bylo, nevrátí se...*“¹³ Badatelské úsilí se pak stupňovalo v období blížícího se jubilea roku 1915. Významnou byla například trilogie Zdeňka Nejedlého, nebo monografie sepsaná knězem Janem Sedlákem. Václav Novotný rovněž sepsal Husovu monografii a zasloužil se zejména o zpřístupnění jeho korespondence a pramenů nápomocných k osvětlení procesů v Kostnici. V lednu roku 1920 vznikla Církev československá, která se hlásila právě k Husovu odkazu. Následovalo zavedení Husova svátku a to v březnu 1925. Jméno mistra Jana Husa jakožto revolucionáře, kterým vlastně nikdy nebyl, se dostalo do popředí po únorovém puči roku 1948 jako stranická propaganda. Mnohdy se jednalo pouze o výroky vytržené z kontextu, což vyvolalo mezi historiky vlnu kritiky a nesouhlasu. Znovu se o Husovi pak hovořilo v souvislosti s dvoudílnou monografií belgického benediktina Paula De Vooghta z roku 1960. Jednalo se o historickou argumentaci a podle Vooghta byl navzdory některým bludným tezím Hus dobrý křesťan. Jakýmsi vyvrcholením mohou být snahy o rehabilitaci Jana Husa. V letech 1993 a 1999 se za tímto účelem uskutečnily mezinárodní konference, jejich výsledkem bylo papežovo oficiální vyjádření lítosti nad tak krutou smrtí. I přes to jméno této významné osoby nemizí v historii a pravděpodobně k tomu nedojde ani v nejbližších letech.

¹³ Přetisk přednášky O době husitské, sborník *Pekař 1990*, s. 101-109, cit. Výrok na s. 104

5 Česká nedělní postila

Nejvýznamnějším dílem Jana Husa nejen mezi spisy českými, ale i latinskými, je bez pochyby *Česká nedělní postila*. Obsahuje celkem 59 kázání, 53 z nich jsou kázání nedělní na celý církevní rok. Součástí jsou také kázání na velikonoční pondělí i úterý, svatodušní kázání a v neposlední řadě dvě kázání posvícenská. V závěru je shrnutí všech otázek, které ve svém díle rozebírá, a také krátké pojednání o českém jazyce. Hus dokončil *Postilu* 27. října 1413 na Kozím hrádku, kde také své dílo psát začal. Výjimečnost díla je dána zejména dvěma specifickými rysy. Je to aktuálnost a lidovost.¹⁴ to ale pouze zmíněné aspekty, které činí *Postilu* tak výjimečnou, a dílo díky nim působí velmi živým dojmem.

Co se týká aktuálnosti, prostupuje ve dvou liniích celým dílem. První je tvořena objektivní dobovou aktuálností. Znamená to, že se v díle objevují bezprostřední reakce na nejrůznější napjaté situace tehdejší doby a krizi v Čechách i celé rozvrácené Evropě. Druhá linie se vyznačuje subjektivní aktuálností Husova osobního zapojení do souboje mezi starými hodnotami a člověkem novým. Obrazy a úvahy, které prostupují celé dílo, nemají působit náznakově, ale jsou psány přímo. Lidovost se projevuje nejvýrazněji příkláněním se k takovým hodnotám a zásadám, které jsou typické pro život lidu a usilují o jeho lepší podobu. Tento rys je navíc umocněn dalšími formálními znaky. Důležitou součástí je použití takových kompozičních, stylistických a jazykových prostředků, které jsou méně vzdělanému publiku srozumitelné a blízké. „*Česká nedělní postila je impozantní dílo, které obsahovými prvky, kompozičními postupy i vyjadřovacími prostředky dovedlo zaujmout každé citlivé ucho, byla-li vnímána jako dílo kazatelské, nebo dovedla navodit atmosféru hlubokého přemýšlení o bezbřehém množství lidských problémů, byla-li pozorně čtena a prožívána jako dílo literární.*“¹⁵ Pokud bychom na příklad srovnali Husovy *Výklady* a *Postilu*, nalezneme stejnou teoretickou základnu vycházející ze stejných pramenů a vzorů, *Postila* je však obohacena o výchovné poslání. Otázka týkající se formy celého díla je pravděpodobně odpovězena v předmluvě autorem

¹⁴ Daňhelka, Jiří: *Mistr Jan Hus, Česká nedělní postila, vyloženie svatých čtení nedělních*, Academia Praha, 1992, s. 7

¹⁵ Daňhelka, Jiří: *Mistr Jan Hus, Česká nedělní postila, vyloženie svatých čtení nedělních*, Academia Praha, 1992, s. 7

samotným. Hus zde objasňuje důvod vzniku *Postily* a vysvětluje její základní úkol, kterým je dopomoci lidem ke spáse a také podnítit přemýšlení o řádném životě u těch, „kteříž budú čisti neb slyšeti“. Vzhledem k tomu, že čtení zde uvádí na prvním místě, naznačuje tím primárně literární, nikoli kazatelský charakter díla. Důraz na čtení se pak objevuje i v dalších pasážích díla a celkovou literárnost díla potvrzuje i poslední věta předmluvy, kde je řečeno, že se snaží o nejjednodušší výklad „čtenie“ v jiné podobě než se káže. K běžné kazatelské tvorbě typické pro postily se Hus přiklonil například v *Collectech*.

Podíváme-li se na *Postilu* z hlediska stylu, zjistíme, že použité věty jsou jasnější, jednodušší a celkově přehlednější než u jiných Husových děl. Použitý jazyk má velmi blízko k projevu kázanému. Přítomnost různých vsuvek a druhů vět podle postoje mluvčího, zejména pak tázacích a oznamovacích, naznačuje jistou formu vnitřního dialogu formou otázek a odpovědí. Lze tak soudit, že Hus opravdu usiloval zejména o srozumitelnost a již zmíněnou lidovost díla. Dílo se dále liší od dobových postil také tím, že jsou v něm intenzivně použity příklady z denního života.¹⁶ Podle Jiřího Daňhelky se *Česká nedělní postila* z části posunula do historické prózy a je jakousi kronikou. A to zejména díky tomu, že jsou v ní obsaženy události z Husova života a dobové aktualizace.

Dále je důležité říci, že název *Postila* se objevuje až v prvních tiscích, rukopisy často neobsahovaly jméno autora ani název díla, existuje také možnost, že stránka obsahující tyto informace byla vytržena. Husovy česky psané rukopisy často svůj název ani neměly, proto se dá polemizovat o tom, zda je název původní, nebo byl dodán později. Liší se také ve způsobu, kterým je vnímána čtenáři. Zatímco jiné soupisy kázání někdy nepůsobí jako celek, *Postila* je pravým opakem. Hus pracoval na svém díle vytrvale a usilovně, některé části mohou působit méně propracovaně, to ale proto, že měl i další povinnosti, které ho rozptylovaly a nemohl se tak vždy plně soustředit na své dílo. I přes to je celkový styl velmi osobitý a pečlivý.

Tak jako má svou strukturu celé dílo, mají ji i jednotlivá kázání. Jsou chápána jako homilie¹⁷ a obsahově jsou jako perikopy.¹⁸ Jednotlivá kázání jsou uspořádány podle

¹⁶ Těmito aktualizacemi se budu zabývat v následující kapitole.

¹⁷ Homilie, jiným slovem také kázání; texty, které se opírají o biblii)

¹⁸ Perikopa je úryvek z bible, který je určen k předčítání při bohoslužbách)

církevního roku, tedy jeho jednotlivých nedělí. První je uveden název příslušné neděle a také místo v evangeliích, které je výchozím textem pro dané kázání. Následuje citace konkrétního textu, který je objasněn komentářem, jehož úkolem je napomoci správnému porozumění. Tyto poznámky se nazývají komentující glosy a v rukopisech je nalezneme jako vpisky, v tiscích se pak jedná o poznámky pod čarou. Teprve pak následuje samotný Husův výklad obecného smyslu perikopy za použití konkrétních příkladů. Samotný výklad perikopy se skládá ze tří složek. První složku tvoří Husovy vlastní názory, které jsou založeny na základě jeho osobního přesvědčení, vzdělání a také společenské situaci. Hus všechna svá tvrzení opírá o argumenty převzaté od církevních i školních autorit, zejména v *Postile* je argumentační aparát velmi rozsáhlý a pečlivě vypracovaný. Mezi zmíněné autority patří například Řehoř Veliký, Augustin, Beda nebo Jan Zlatoústý. Vazba na Wycliffa je v tomto díle patrná, Hus ho zde však nikdy konkrétně nezmiňuje a neodkazuje na něj. Myšlenku, kterou převzal od Wycliffa, vždy opírá o myšlenku jiného váženého církevního učitele. K myšlenkám použitým v *Postile* je také nutno dodat, že se Hus sám často ve své paměti vracel ke svým vlastním myšlenkám a výroků, které použil v předchozích kázáních, nebo jiných spisech. Několik shod známe s postilovou sbírkou *Collecta* z let 1404 až 1405 a zejména pak s postilou *Postilla adumbrata* z roku 1412. Shody jsou nejviditelnější ve výběru autorit a jejich výroků, kterými Hus argumentuje, a také v jeho myšlenkových pochodech a stylizaci. Vezmeme-li v potaz obsah díla, Hus neměl k dispozici rozsáhlé zdroje v podobě knihoven, psal ve venkovském prostředí a musel se často spoléhat na různé příručky, výběry a zřejmě také své vlastní poznámky a výpisky. O to více je *Postila* jedinečná, žádné poznámky do ní totiž nebyly zaneseny dodatečně při pobytu v Praze. Dalším důkazem důležitosti a významu *Postily* je množství rukopisů, které se dochovaly. Jedná se o pět úplných starých rukopisů a dvojí staré vydání. Je jasné, že tiskaři i opisovači přistupovali k dílu i jeho autorovi s úctou, protože naprosto respektovali podobu danou Husem a v textu nedocházelo k žádným redakčním změnám.

5.1 Jednotlivá kázání

Jak již bylo zmíněno, kázání mají jednotnou strukturu. V úvodu je název neděle, pro kterou je text určen, a následuje úryvek z kapitoly v bibli, která je na danou neděli určena ke čtení. Pro představu jsou první tři kázání vypsána ve stejné podobě jako v *Postile*, u dalších už je uvedena pouze kapitola a příslušné číslo veršů. Pravopis v nadpisech je

..

zachován původní. Po krátkém úryvku následuje Husův výklad. Ve svém díle začíná první adventní nedělí a postupuje chronologicky celým církevním rokem. Poslední dvě kázání již nejsou nedělní, ale slouží k příležitosti posvěcení kostela. V klasických latinských postilách jsou používány běžná exempla, v *Postile* se vedle nich ale objevují také dobové aktualizace. V těch Hus naráží přímo na aktuální problémy tehdejší společnosti a zejména církve samotné. Kritizuje nešvary, které se rozmáhají ve velkém, a to nejen v českých zemích. Texty používá také k obhajobě svých názorů, které vždy opírá o Písmo svaté.

1 Čtenie neděle první v advent

Mt 21, 1-19

***Když přiblížil se Ježíš k Jeruzalému a přišel jest k Betfage (té vésce) k hoře olivetské, tehdy poslal jest Ježíš dva učedníky (Petra a Filipa) svá, řka jim: Děte do hrádka (do Jeruzaléma), jenž proti vám (před vámi) jest, a ihned naleznete oslici a oslátko s ní. Odvězte a přiveďte mi. A ač kto vám co die, rcete, že pán jich (oslici a oslíka) potrebie má (to věz potrebuje, aby naplnil prorocvie), a ihned nechá jich. A to všecko stalo se, aby bylo naplněno, co řečeno jest skrze proroka (Iziáše v 62. kap.), jenž die: Pravte dcerce Sion (t. lidu Jruzálemskému): Aj, král tvój jde tobě, tichý, sedě na oslici a na oslíku, synu poddané (t. oslici porobené). A šedše učedníci, učinili sú, jakož prikázal jim Ježíš, a přivedli sú mu oslici a oslátko. A vložili sú na ně (na oslici a na oslátko) rúcha svá i kázachu jemu na ně vsiesti. A mnohý zástup stlali sú rúcha svá na cestě. A zástupi, kteříž napřed jdiechu a kteříž po něm jdiechu, voláchu řkúce: Osanna (t. pane, spas) synem Davidovým (t. skrze syna Davidova). Požehnaný, jenž jest přišel ve své jméno božie.**

2 Čtenie druhé neděle

L 21, 1-22

****V ten čas ř. J. u. s.: Budú znamenie na znamenie na slunci a na měsieci a na hvězdách a na zemiech dav lidí pro stok zvuku moře * a pro tečenie, že schnúti budou lidé pro strach a pro*čákanie, jenž přijdú všemu světu. Neb moci nebeské**

..

hnú sě. A tehdy uzřie syna člověka, jdúcieho v óblace s mocí velikú a s velebností. A když ty věci sě počnú, vzezřete a vzdvihněte hlavy své; neb sě blíží vykúpenie vaše. I povědě jim podobenstvie: Hled'te na fíkové dřevo i na všechny štěpy! Když vyvodie již z sebe ovoce, viete, že blízko jest léto. Takěž i vy, když uzříte, že ty věci se dějí, vězte, zěť blízko jest královstvie božie. *Věru pravi vám, že nepomine pokolenie toto, ažť sě všechny věci stanú. Nebe i země pojdu, ale slova má nepojdu.

Aktualizace:

S. 67-68 *A to sě nynie velmě plní: neb již Kristova pravda i Kristus málo v lidech svieti, aniž jich chtěie, aby čtenie nekázali a Krista *nejmenoali; a kohož chopie, an Kristovu pravdu upřiemo vyznává, toho klnú, pohonie, vypovedají, hrdlují i mučie i žalařují i mrtvie. Jakož jsú nynie v Moravě oficiál a jiní věrného člověka hladem umořili a knězi Martinovi kazateli nohy uhnojili. A co sě stalo loni v Praze i nynie se děje nad těmi, kteříž Kristovu pravdu vedú, jest známo mnohým lidem. A to vše pocházie od Antikristových poslův, falešných kazatelův, jenž peníze honiece na lidu na lidu k svému lakomství, pýše, rozkoši a smilství, dávají za peníze hříchův odpuštění praviece, že papež jest zemský bůh jenž má moc dávat, komuž chce a když chce, odpuštění hříchův, ale nepravie lidu, že Kristus die: „ Nebudete-li sě hříchův káti, všichni zahynete. “ *Neb již zatmili sú tak velmě pravdu Krista, že jich kazatelé viece jmenují papeže než Krista a viece velebie i držie ustavenie papežská než zákon pána našeho Jezukrista. *A protož jest věrným jeho synóm dav v zemích; neb *i v Čechách, i v Moravě, v Míšni i v Englantě i jinde jest veliké sůžení, jakož jsem toho svědom; neb mordují, mučie i klnú věrnú kněží a do Říma nenie poč postáti, ano tu jest vrch všie Antikristovy zlosti, pýchy, lakomstvie, pokrytstvie i svatokupectvie. Tak že od Říma až do Čech svatokupectvie a lakomstvie sě vylilo. Neb prodávají a kupují arcibiskupstvie dráže než mnohá v Čechách panstvie a odpustky dávají *v nájmy, jakož který Antikristův posel móż utržiti, aby mohl viece na lidu sprostém vylúdit. A pro to lidé schnú, jedni bojiece sě pravdy proti tomu bludu vyznati, druzí nevěduce pro rozdělenie v kněžské kázání, čeho se mají držeti. Třetí majíce veliké tesknosti, že tak jiní blúdie. A třetí trpiece haněnie, kaceřování i mordování a také pro veliké sůžení pravdy božie.

..

Neb zvučí moře, to jest lid tohoto světa, jenž se moři přirovnává. Diem zvučí hlásě, že ti, kteříž následují Krista a jeho pravdu vedú, že ti sú bludní kacieři.

Tato aktualizace se týká zejména prodeje odpustků (svatokupectví) a zkaženosti církevních hodnostářů, kteří si za peníze z odpustků kupují a následně hromadí majetek. Kritizuje dokonce samotného papeže, který se prohlašuje za jakéhosi boha na zemi a své pravomoci považuje za nekonečné. Odkazuje také k událostem na Moravě a v Praze. Dále v textu kritizuje kazatele, kteří jsou více věrni papeži než Kristu a papežské zákony jsou jim svatější než boží. Za zdroj svatokupectví a všech hříchů s ním spojených označuje Hus Řím, tzn. samotného papeže. Obyčejný lid podle jeho slov více a více chudne, protože církevní hodnostáři vyžadují stále více odpustků. Někteří lidé se bojí proti této pravdě vystoupit a jiní už ani neví, co je správné.

3 Čtenie tretie neděle

Mt 11, 1-23

***V ten čas, když uslyše Jan v ókových skutky Kristovy, *poslav dva z učedlníkov svých, vece jemu (Ježíšovi): Ty-li jsi, jenž máš přijíti (aby vykúpil), či-li jiného čakáme? A odpověděv Ježíš, vece jim (učedlníkóm Janovým): Jdúce odpovězte Janovi ty věci, kteréž ste slyšeli a viděli. Slepí (jsúc uzdraveni) vidie, klecaví chodie, malomocní se čistie, *hluší slyšie, mrtví vstávají, chudí božím slovom prospievají (evangelizantur, to jest božie slovo slyšie a jím prospievají). A blahoslavený ten (t. jest), kterýž nepohorší se (nevěru) nade mnú. – A když oni odjidechu, poče Ježíš mluvití k zástupom o Janovi: Co ste vyšli na púšť viděti? Trest *větrem klácenú (t. meniet' člověk, jimž pýcha klátíla neb neustavičnost)? I co ste vyšli viděti? Člověka měkkými (oděvy) odievají, v *domiech králových jsú (jako pyšní i rozkošní). I co ste vyšli viděti? Proroka? Ovšem *pravi vám více než proroka. Tentot' jest jistě, o němž psáno jest (Malachiáš prorok píše v 3. k.): Aj, já posielám anjela (t. posla – angelus řecky, posel česky) svého před tváří tvú, kterýžt' pripraví cestu tvú před tebu.**

Hlavním tématem tohoto kázání je věznění svatého Jana a jeho chvála.

4 Čtenie neděle čtvrté

Jan 1, 1-20

V tomto kázání je opět ústřední postavou svatý Jan, tentokrát Hus poukazuje na jeho dobrotu, pokoru a čistotu křesťanské víry.

Aktualizace:

S. 78* A jakož oni bránili sú Janovi krstiti řkúce: „ Což tehdy krstíš?, “ též nynější bránie i kázati, i krstiti, i mši slúžiti těm, kteříž boží pravdu vedú: sami nekází upříemo pravdy, aby lidé hřiechov nechali, a jiným bránie. Jakož i oni kněžie nekázali sú zákona božieho, a Kristovi bránili sú, zacpávajíce jemu usta, jako svědčí svatý Lukáš, a klnúce ty, kteříž sú v něho věřili, jako svědčí svatý Jan. Též nynieší činie, posielajíce posly své i z Říma, i z Prahy a dobývajíce bul, aby kázanie v kaplách stavili a kníhy pálili. Jakož se stalo za arcibiskupa kněze Sbynka. A nynie se děje v zmatciech pražského arcibiskupstvie.

Zde Hus naráží na problematiku zákazu provádění mší a obřadů v Praze, dostává se do stejné situace jako svatý Jan. Pravým kazatelům autority zakazují kázat a uskutečňovat mše a zacpávají tak ústa samotnému Kristu. Poslové z Říma i Prahy se snaží získat různé ochranné buly a kacířské knihy chtějí pálit na hranicích. Přesně taková situace nastala za arcibiskupa Zbyňka z Házmburka, jehož jméno je v úryvku zmíněno. To vše vede ke zmatkům v pražském arcibiskupství.

S. 79* Z té řeči bratřie černí mnišie proti bosákóm dovodie, že Kristus chodil v třevích jako oni, řkúce, že by neřekl Jan o jeho obuvi tak, by jie neměl. *A bosáci zasě proti nám řkú, že Kristus bos chodil jako oni; neb by jinak na hodech Maria Magdalena nemohla jemu nóh slzami mýti. Ale v tom sváru ani oni, ani tito nemají dobrého dóvodu, než hřiech jim obojim ostává, že nechtie Krista chudého bez žádosti zbožie následovati, a tak, majíce žádost přielišnú k zboží, oboji sú nóh neobuli. Ale Kristus, jenž pro ny chudobu jest podstúpil, v mysli byl obut od žádosti zboží časného. A ráčil-li jest, tehdy někdy chodil v óbuvi a někdy bos. A toho já nesmiem rozvázati, chodil-li jen kdy v obuvi, či-li nikdy nechodil, ale dosti mám na tom, že pro mě hřiešného chodil jest na světě, jakž jest ráčil.

..

Zde se jedná o narážku na spory mezi mnišskými řády a jejich jednotlivými odnožemi. Svou pokoru a askezi dávaly najevo tím, že jejich mniši chodili bosí. Tuto praxi zavedl František z Asissi a pokračovali v ní především františkáni, karmelitáni a kapucíni. Souborně jsou takoví mniši nazýváni bosáky. „*Obutí*“ mniši se odvolávají na sv. Jana Křtitele a jeho zmínku o Kristově obuvi, bosáci argumentují tím, že pokud by Ježíš nosil boty, neumývala by mu Marie Magdalena nohy. Podle Husa se hříchu dopouštějí všichni, protože bosí či obutí, nechtějí následovat Krista v chudobě, ale usilují o majetek. Kristus podle něj chodil někdy obutý, někdy bosý, není v moci hříšného člověka to soudit. Hus končí tím, že Kristus jednal tak, „*jakž jest ráčil*“. Spor je podle jeho názoru nepodstatný a odvádí pozornost od toho, že mniši usilují o majetek a odmítají tak následovat Kristův příkaz chudoby.

5 Prvá neděle po narození Kristovu

L 2, 1-21

Ústředním tématem je narození Krista a zázraky, které se po jeho narození udály. Důležitou roli také hrají otec Josef a matka Marie, kteří se těmto zázrakům rovněž divili.

6 Druhá neděle po narození Kristovu

L 2, 7-24

Text obsahuje zmínky o Kristově mládí, jeho skutcích a velké moudrosti v poměrně útlém věku.

Aktualizace:

S. 86* A naši doktorové nechtěli sú bakalárom a studentóm *odpověděti a jich naučiti, ani pro boha prosie, jsú-li pod prikázáním zavázáni, aby papežovi, jakož na bule prikazuje, dali jemu pomoc z toho zbožie, jehož komu bôh z nich pójčil.

S. 87* Proti tomuto naučení svatému jsú obecně lidé, a zvláště kněžie, jenž viece vážie prikázanie lidské nežli prikázanie božie, a tak viece poslúchají člověka nežli boha. A tak sú zavedli bludně poslušenstvím lid kněžie, že mnozí pravie a káží, že, což kolivěk prikáže papež, to mají lidé učiniti neb držeti, jako by papež nemohl

..

poblúdit; a nechtie pomnieti, že mnozí papežové byli sú kacieři a že jedna žena byla jest papežem *dvě létě a tři měsiece, jenž jest byla rodem z Mohuče a slúla Agnes, a kdy papežila, tehdy slúla Johannes;

S. 88* Protiž ne ve všem děti mají rodičov poslúchati; neb velí-li otec neb máťe dceři, aby muže pojala, a ona radějši chce pannú ostati, tekdy nenie zavázána poslúchati v tom. Též velí-li jí pannú ostati, a ona radějši *chce muže mieti, opět nenie k tomu zavázána. Též i o pacholíku: snad mu velí otec, aby byl mnichem neb knězem, a on znamená, ž es emu ten stav nehodí, nenie zavázán v tom otce poslúchati, též ani papeže. Opět přikázal-li by papež nebo otec Petrovi, aby všechno prodada, i dal pro boha, Petr nenie zavázán v tom poslúchati, ač jest rada božie všechno prodati a dáti chudým a jíti po Kristovi. Ale že snad Petrovi sě to nehodí, protož nenie zavázán pod smrtedlným hřiechem, aby otce neb papeže v tom poslúchal.

7 Třetie neděle po narození Kristovu

J 2, 1-26

V tomto kázání hovoří Hus zejména o manželství jako o posvátném svazku mezi mužem a ženou. Jako příklad používá Adama a Evu a také Marii a Josefa, kteří byli sezdáni bohem.

8 Neděle čtvrtá po Kristovu narození

Mt 8, 7-15

V této kapitole se hovoří o „malomocenstvie“ jako o smrtelném hřichu, Kristus malomocné léčil.

9 Neděle pátá po Kristovu narození

Mt 8, 1-9

V textu se píše o tom, jak se Kristus se svými učedníky plavil po moři a při bouři dokázal poručit moři i větrům.

..

Aktualizace:

S.105* V kterémžto vrtláni sú mnozí v tomto čase Antikristovu, a zvláště knězie, kteříž se nesmějí postaviti o pravdu boží statečně, lekajíce se, by jich bůh nezpomenul. A svěští též, majíce péči, aby neměli co na zajtřie jiesti, kdy by jim pro božie pravdy obranu zbožice pobrali; * a druzí pro ztracenie tělestného pokrmu, jako mnohé slúhy, nesmějí slova božieho slyšeti.

Tento úryvek pojednává o strachu kněžích postavit se vyšší církevní autoritě, která zjevně jedná v rozporu s biblí a vědomě hřeší. Raději tiše pozorují dění a poslouchají hlavu církve. Co se týče šlechty, stará se pouze o majetek a o sebe, chudí lidé, kteří nemají co jíst, pak nemohou ani vyslechnout během kázání slovo boží.

10 Neděle šestá po Kristovu narození

Mt 11, 1-20

Bůh skryl všechna svá tajemství před vychytralými, bohatými kacíři a pohany a vložil je do rukou pouze „*maličkým*“, kteří jsou pokorní a skromní.

11 Neděle sedmá

Mt 13, 1-15

Kristus přirovnává svět k poli, na kterém roste pšenice a koukol, jeho následovníci tomuto přirovnání nejprve nerozumí, Kristus jim jej bez váhání vysvětluje.

Aktualizace:

S.112* Brány toho královstvie jsú rozumové a ty rozumy místři, zákonníci a pokrytci před lidem zavierajú brániece, aby sprostí písmu nerozuměli, a sami také v písmo rozumem pravým nevcházejí. Protož velmě nerádi vidie, že lidé svěští umějí písmo, a bránie jim, jako ted' Kristus die, aby nevchodili, to jest aby nečtli a tak aby nerozuměli, a zvláště pro to, aby lidé nesrozuměli, kterak oni mají býti živi. *Druhé pro to, aby jejich hřiechov netreskali. A třetie pro to, aby v kázání jich v bludu nezaznamenali a že musejí se pílňejie učiti. A čtvrté, že mnějí, by od světských ne tak vzácní byli.

..

S.112* A těch jest nynie mnoho, *jenž, umějice písmo, nechtie vedlé ho živí býti ani jiných učiti, a ačtko chce učiti, ale bránie.

Hus viní církevní hodnostáře, ale také světskou moc za zavírání království božího. To znamená, že obyčejní lidé se nemohou řádně učit písmo, protože by pak byli na stejné úrovni jako výše postavení lidé. Dalším důvodem je, že pokud si nebudou lidé vědomi hříchů církve a šlechty, nebudou je za ně trestat a také nepoznají, zda jim během kázání vykládá kněz bludy. Plyne z toho, že nevědomost obyčejného lidu chrání postavení těch, kteří jsou ve společnosti nad nimi. Kdo Písmo zná, nechce jej šířit, a kdo by chtěl, nemůže, protože je omezován nařízeními a zákazy.

S. 114* *Tohoto slova *nynější prelátové velmě se držie a, neumějice rozeznati mezi kúkolem a pšenicí, co jest lepšieho, i více trhají pšenici než kúkol, tupiece více pravdu než křivdu a majice pravdu za lež a zasě lež za pravdu, tak že plní se na nich prorocvie Isa v 5. K. o nich: „ Běda, kteříž řkú tomu, co jest zlé, dobré, a co jest dobré, řkú zlé! ” A druzí slepci řkú, že neškodí, ale dobré jest s jedniem zlým mnoho dobrých lidí zahubiti. Jakož sem od nich slýchal, ani *dávají příklad, že pro jednu tunu heryňkóv zlých upalují někomu jiných mnoho dobrých; a též postavóv sukna. A již zjevně sú toho potvrdili, že sú u papeže Jana XXIII. byly dobyli, na niž prikazuje zjevně, aby i zlé, i dobré knihy místra Jana Viklefa spálili; neb je velmě hnětú, že psáno v nich o jich svatokupectví, o pýše, o smilství a o lakomství. A najvíce se hněvají, že je nazývají almužníky a že nemají jako světští páni panovati. A také pro to, že píše, když sú kněžie zle živí a nechtie zlosti ostati, tehdy světští řádem a dobrým úmyslem, aby neměli nač hřešiti, mohú *jim sbožie otjieti a také desátkóv jim nedávati. A tyto řeči potupili sú někteří doktorové s kanovníky, s faráři a s mnichy u Praze v radnici, po německu řkúce na rathauze. Ale mnozí mistři a takměř věcie strana bakalářóv a studentóv k tomu postúpení sú nepřístupili, ale brž mistři stáli sú v obecné škole v koleji a dovolili sú písmem, že sú ti doktorové s rotú svú pravdu potupili, a volali sú ty doktory do školy, aby dovedli písmem. A oni sú nechtěli; neb sú nesměli, nemajice písma, jímž by mohli dovésti svého potupenie. A toho všeho byl jest póvod Štěpán Páleč, ten doktor, někdy, když jest pravdu miloval, mój věrný a milý přítel, a druhý Stanislav. A vzdvihla sta se pro to, že sme my nechtěli přivoliti k bule papežové, na niž jest dal kříž, tj. moc, aby,

..

ktož kolivek chtie, bud'te knězie, jeptišky i mnišie, pripravili se na zahubenie krále Ladislava Nápulského i všech, kteříž *pod jeho mocí jsú a s ním držie; a v té bule odsúdil ho do čtvrtého pokolenie a mnoho jiných věcí a dává odpuštění hřiechův i muk, ktož to učinie neb penieze dadie. I dal jest milosrdný spasitel poznánie mnohým mistróm, kněžím i svěckým, že sú k tomu nepřivolili pro mnohé věci. A druzí sú hrdla svá na tom složili, neb sú proti kazatelóm odvolávali, když sú kázali, že papež jest bůh zemský a móż, komu chce, dáti odpuštění hřiechův i muk a že má mečem železným bojovati jako světský král. A z těch *Martin, Jan a Stašek jsú stěti a ve jméno božie položeni sú u Betlémě a jiní potom jsú jímáni, mučeni *i žalařováni. Toto píši za věrnú kroniku, *aby naši potomci, přihodí-li se též, věděli, že sú se před nimi jiní směle na smrt posadili. A dobře příleží k tomuto čtení, že bránil jest hospodář sluhám, aby nevytrhávali kúkole, aby mnějice, by kúkol vytrhali, nevytrhali i pšenice; neb die čtenie, že řekl jim hospodář: *, „ Netrhajte kúkole, aby snad, trhajíce kúkol, nevytrhali spolu s kúkolem i pšenice, ale nechte obého rósti až do žni. ” Toho nénie nečinie, ale trhají pšenici a kúkole nechají rósti; neb lhářův s ódpustky čert jest všudy takměř nasál, a těch velmě prelátové a knězie druzí hájie, i doktorové, a druzí mlčie a nesmějí proti d'áblovu kúkoli ústi otevřeti. A tak, že sú zesnuli lidé, jedni leností, druzí bázní a třetí d'áblovú poraženi jsú chytrostí, protož nasál jest nepřítel člověk mnoho v pšenici kúkole. Nasál jest také pro to zvláště d'ábel kúkole, že nechtie nynie prelátí i doktorové, aby písmo svatého čtenie rozsúdilo pravdu, ale aby oni sami súdili, *jakož sú biskupové, místři, knězie a zákonníci Krista falešným svědectvím odsúdili. A tak svými hanebnými ustaveními súdie i odsuzují věrnú kněží, jenž proti jich svatokupectví a proti jiné zlosti kází.

V této pasáži se opět objevuje kritika svatokupectví a vzrůstající moci a majetku církve. Dochází k odstraňování kněží, kteří se odhodlají vystoupit proti jednání, které je v rozporu s biblí. Objevuje se i jméno Johna Wycliffa a přímá narážka na pálení jeho knih, ve kterých kritizuje kacířské chování a prodávání odpustků. Hus zmiňuje také Štěpána z Pálče a Stanislava ze Znojma, kteří jsou spjati s Wycliffovými spisy stejně jako Hus. Špatné hospodaření církve je přirovnáno k pěstování pšenice a plevelí kúkolů (dnes kókol polní). Církev se snaží likvidovat kúkol, ale škodí tím pšenici, protože tu bez něj vítr vymlátí. Stejně je to ve společnosti, i špatní lidé se nějakým způsobem zasluhují o

..

dobré skutky a dobří lidé jsou natolik poctiví, že se ke špatnostem a hříchu nenechají zlákat. Preláti, kněží, ale i doktoři souhlasí s počínáním proti božímu zákonu a věrní kněží, kteří nesouhlasí, nesmí promluvit proti hříchům a svatokupectví, hrozí jim totiž tresty a mučení. Dílo má být zároveň jakousi kronikou, která bude sloužit dalším generacím k rozpoznání stejného druhu zla a jako poučení.

12 Neděle, jenž slove devietník

Mt 20, 1-22

Dvanácté kázání pojednává o církvi jako o Kristově vinici. Ve středu je kořen a z něj pučí všechny drobné ratolesti a Kristus vyvádí do vinice dělníky (tj. věřící do církve). Dále Hus popisuje různá období v životě každého člověka. Kněží musí v Kristově vinici pracovat usilovně a poctivě, jinak zchradne.

Aktualizace:

S.122* A mým domněním třiedníci věrní jsú cierkvi svaté viece než nynější prelátové platni; neb úrad kněžský najviece vedú, krstie, káží, mše slúžie, zpoviedajú, a *nejsú-li *lakomí že, majíce stravu a oděvec, zisku nehledajú, tehdy jsú následovníci apoštolští. Též diem o dobrých farářích. A jakož vizi, tehdy ti nejlépe v vinnici boží pracují; neb velicí preláti, jako papež, kardinálovéa u dvora jiní, ti se jedné v prodávání obrokóv obecně obierají. Arcibiskupové a biskupové, ti s panstvím dosti činiti mají; kanovníci, ti se sami pasú; oltářníci, jenž nekáží, odbudúce mše, obecně spie neb hrají a neb v krčmě se obierají; a mnišie bohatí, ti, zavrúce se, dobře se sami pickují, pakli sú žebráci, tehdy lanžují, aby, což mohú najviece, na lidech vymluvili. Ale věz, žet' dobriech tu nemiením; nebt' mám za to, že, v kterém kolivěk stavu kto boha miluje, jeho přikázanie plní, tent' jest jemu vzácen jako věrný slúha, a však jeden viece než druhý v cierkvi svaté prospievá.

Tato aktualizace se vztahuje opět ke kritice kněžích, prelátů a dalších církevních hodnostářů včetně papeže. Nepoctiví křesťané sloužící církvi jsou pro boha méně cenní než obyčejný člověk, který dodržuje boží zákony. Kdo Boha skutečně miluje, dodržuje přikázání a nehřeší.

13 Neděle po narození božiem devátá

L 8, 1-53

V tomto čtení je církev přirovnána k vinici, spoustu lidí je do ní zváno, ale jen někteří jsou vyvoleni ke spasení. Kristus je kořenem, který drží pohromadě všechny ratolesti. Kazatelé mají do církve shromažďovat věřící jako dělníky do vinice.

14 Na masopust

L 18, 1-20

Kristus při své cestě uzdraví slepce a ten ho po takovém zázraku následuje a věří v sílu Boha. Hus nabádá věřící, aby nezapomněli na dobrotivost spasitele.

Aktualizace:

S. 135* A to pohřiechu od kněží pochodí, že oni sami jim zlý příklad dávají, křivě súdiece, jich, netreskčí, ani jim káží, ani rady dávají, kterak by právě súdili, ale brž naučie, kterak by pravdu udusili. Jako sú biskupové, doktorové, kanovníci, opatové, faráři a zákonníci vydali radu světským na radnici neb na rathauze, aby potupili mnohé kusy a kazatele druhé aby od kázanie slova božieho odstrčili. To sú doktorové Páleč, Stanislav s druhými vydali, s Eliášem, s Brodem, s Ború a Šimonem. Ale ač sú potupili, že kněžie nemají panovati světsky, však vždy stojí pravda chudého Krista, jejnž, *nechtěv panovati, řekl jest učedníkóm svým: „Králové světští, tiť panují, ale vy ne tak!“ A ač sú potupili, že desátkové jsú pravé almužny, a však ač oni nechtie slúti, však, požívajíce desátkóv, jsú almužníci. Neb sú jich ani po dědictví došli, ani kúpili, ani vydělali, ani v kostky vyhráli, jedné, ač by druzí, kupujíce obroky u papeže a neb u jiných, tak jich *došli; a však vždy desátkové jsú almužny, od lidí pro boží chválu za duše dány. Protož riekajú jim zádušie, i oni sami, *když jim kto chce škoditi, tehdy *žalují, kvielé, volají, káží, že jim zádušie berú a hubie. Ale když jim nižádný nepřekážie, tehdy nazývajú panstvie. Čertovi páni!

...

..

Neb tiem nezčastným zbožím, jež Kristus nazývá mamonovou zlost, Lu 16, zjedovatělo a ztráveno jest nám takměř všecko křesťanstvo na duši; odkud svárové mezi papeži, mezi biskupy a mezi jinými kněžími. Psi se o kost hryzú, vezmi kost, apřestanúť: nebud' *zbožie u kostela, a nenalezneš k němu kniežka!

Odkud *svatokupectvie? Odkud přielišná v kněžích pýcha nad světské? Odkud jejich smilstva? Jistě od toho jedu. Ale tělestní učedníci Kristovi, to věz ti, jenž po Kristovi jdú, aby tělo pásli, kněžie, mnišie a žáci, tiť tomu nechtie rozuměti.

Zde Hus hovoří o tom, že církev by neměla vládnout, vláda je na světské moci, na králi. Opět zmiňuje Štěpána z Pálče, Stanislava ze Znojma a další. Pojednává o hříchu, kterého se kněží dopouštějí, zejména pýchy a smilství. Opět se objevuje i problém svatokupectví. Církev by měla sloužit bohu a pokorně dodržovat přikázání a být vzorem pro obyčejné věřící, místo toho hromadí majetek a její moc sílí i ve světské sféře.

S. 137* A divná věc, *že biskupové a kněžie, místři a zákonníci neřiekali sú jemu rádi Ježíš, než opilec, žráč, hriešník, d'ábelník,blázen, svódce, zločinec neb zlosyn, rúhavec, to jest kacieř, jakož čtenie ukazuje. Tak nynie jeho údóm věrným řiekají a tak i jemu. Neb die on sám: „ Což ste jednomu najmenšiemu z mých učinili, mně st eučinili. “

Pokud představitelé církve hřeší a lze je nazvat hříšníky, smilníky, opilci nebo i kacíři, nazývají tak zároveň i samotného Ježíše. To znamená, že podle Husa církev svými hříchy haní Krista.

15 Prvá neděle v puostě

Mt 4, 1-21

Zde se hovoří o tom, jak ďábel pokoušel samotného Krista. Nenechal se však zlákat jeho zlými slovy a nepodleh mu a ďábla přemohl.

Aktualizace:

S. 147* Proti tomú sú *nynie Antikristovi učelníci, jenž nechtie, by věrní křesťané písmem se bránili,aniž chtie, by zjevovali lidu obecnému písmo, a chtie, aby ihned po jich vóli činili, jakož oni kází. A když věrní chtie, aby oni písmo ukázali, tehdy

řkú: Tot' jeden z nich! Tot' viklefista! Neposlúchá cierkvi svaté!, mieniece, že jich vôle nečiní. Ale milý Kristus, tvrdě své písmo a dávaje naučení nám, všechna d'áblova pokušennie přemohl písmem.

S. 148* Ještě jest mi velmě znamenité, že pán Ježíš tíše přelyšel d'ábla v písmě. Toho nynější preláti nechtie trpěti, aby neřku d'ábel, ale věrný křest'an s nimi v písmě mluvil a odpoviedal, a rádi by, aby nižádný písma člověk světský neuměl. *I slyšal sem od věrného dobré paměti, od Nikoláše, jenž slúl Faulfiš, že, když jest byl v Englantu, poznal jest jednoho kuchaře, s ním jež stál na ztravě; že když biskup tázal ho, proč by četl písmo *englicky proti jeho záповědi, a on bránil se písmem, tehdy řekl jemu biskup: Vieš-li, s kým mluvíš? Odpověděl, že s biskupem člověkem.

A biskup die jemu: I smieš ty, biedný laiče se mnú z písma mluviti? A on jemu odpověděl: Já viem, že ty nejsi veččí než Kristus, a mám za to v naději, že já nejsem horší než d'ábel. A poňavadž milostivý Kristus tíše jest slyšal písmo od d'ábla, i proč by ty neslyšal, jsa menší než Kristus, ote mne člověka? A biskup, rozhněvav se, nechtěl s ním mluviti, tak že kuchař přemohl písmem biskupa jako Kristus d'ábla.

Písmo svaté by mělo být podle Husových slov dostupné všem věřícím, i těm z prostého lidu. Arcibiskup ani papež nejsou více než sám Kristus a nemohou se tak povyšovat nad ostatní věřící a považovat znalost Písma za svou výsadu. I prostý člověk může ctít Písmo lépe než zástupce církve. A i biskup může být pomyslným d'áblem.

16 Neděle druhá u postě

Mt 15, 1-20

V tomto textu je hlavním tématem uzdravení dcery pohanské ženy. Kristus viděl, že její víra je velmi silná, prokázal své milosrdenství a dcerku, kterou soužil d'ábel, vyléčil.

17 Neděle třetí u postě

L 11, 1-20

Kristus je obviněn z toho, že vymytá d'ábla d'áblem, ale svou čistotu si hájí a ukazuje, že jedná pouze z boží vůle.

..

18 Neděle čtvrtá u postě

J 6, 1

V tomto čtení nasýtil Kristus rozděleným chlebem své následovníky. Jako chléb, i víra se musí rozdělit mezi všechny, aby nasýtila jejich duše.

Aktualizace:

S. 164-165* Tu jest odpověď, že ti, kteříž sú měli úhlavnú nepřiezeň, byli sú vymluveni před bohem od nestánie. A týmž obyčejem, ufám bohu, jsem vymluven, že jsem nestál v Římě, pohnán jsa, před papežem. Prvé pro to, že sem své poručníky *za tři léta postavil, a těm nikdy nebylo dáno slyšenie; a ti byli sú jímáni i vězeni, proto že sú pravdy žádali. Druhé, že dále jest z Prahy do Říma než od *zámořie tiberiadského do Jeruzaléma, do něhož z Jeruzaléma byl jest odšel Kristus. Třetíe, že nenie v zákoně božiem prikázáno, aby tak daleko do Říma lidi darmo pohnili. Čtvrté, že málo jest u dvora papežova božie pravdy, již by vedli vedle zákona božieho. Páté, že bych zmmeškal lid v slovu božiem, a sám na cestě co bych dobrého mohl činiti? A ač bych k dvoru přišel, které bych svatosti u něho *nabyl? Jedné sváróv, a chtěl-li bych svatokupčiti. *Šesté, že bych mnoho almužny darmo utratil, nabera na lidech. Sedmé, že pře, kterúž já vedu, jest proti papežovým obyčejóm a proti jeho moci, ne od boha pójčené, ale od d'ábla vymyšlené; neb papež Alexander pátý vydal jest bulu o peněžích, v níž jest zapoviedal, aby nikdež v kaplách nebylo kázáno slovo božie lidu, ač sú na to ustaveny a od papežóv stvrzeny. A také stálo v té bule, aby nikdiež jinde nebylo kázáno, jedné u fár a v klášteriech. A té buly dobyl jest dobré paměti kněz Sbyněk, arcibiskup pražský, s jinými preláty. A mnich Jaroslav, planý biskup, ten v poselství jezdil o tu bulu, v níž jest také stálo, že v království českém, v Praze a v markrabství moravském mnohých srdce sú kacierství tak velice zprzněna, že potřebie jest přizřenie a tresktánie. A tak ta bula ukazuje, že sú proti zákonu božiemu i papež, i kněz Sbyněk učinili. Papež vydávaje a Sbyněk *dobývaje, aby slovo božie nebylo kázáno svobodně.

...

..

A řekl uředníkům svým, aby kázali i po střechách a slúhy své aby volali k večeri věčné, poslal i mezi ploty, i v rozcestie. Kterakž tehdy ta bula s písmem a skutky Kristovými se sjednává? Nikoli! Protož od té odvolal sem se prvé ku papeži; a že též i tohoto papeže se dotýká, protož pravda místa nemá. A tak druhý kus buly móż býti práv v tom, že mnohých srdce kacířstvím sú zprzněna v Praze; na těch, jenž sú buly proti písmu a proti spasení *lidskému dobývali a k ní přivolili.

Poměrně dlouhý text je věnován důvodům, proč se Hus nedostavil do Říma, když byl poprvé předvolán před papeže. Mezi jeho důvody najdeme velké náklady či odchod od věřících, kterým kázal. Ale také opět obviňuje papeže z kacířství a jeho moc dokonce spojuje s ďáblem. Papež nemá nárok zakazovat bulou kázání, protože Ježíš svým uředníkům nařídil, aby kázali všude. To znamená, že papežovo nařízení je v rozporu s biblí. Jako papežova věrného služebníka jmenuje pražského arcibiskupa Zbyňka a biskupa Jaroslava, který bulu od papeže doručil. Všichni tímto vystoupili proti svobodnému kázání slova božího.

S. 165-166* I co dobrého sú žádali v tom, aby slovo božie v kaplách nebylo kázáno, ani kde jinde, jedné u fár a v klášteriech? Jistě v tom jest závist, lakomstvie, zlost protivná slovu božiemu a úmysl, aby kapla Betlém byla slova božieho zbavena. Jiní arcibiskupové stavěli kaply, aby v nich kázali, a kněz Jan, arcibiskup pražský, ten svú rukú založil jest tu kaplu Betlém a stvrdil. A pak nebožčik Sbyněk, jsa naveden kanovníkóv a od farářóv pražských i od mnihcóv, jenž sú se o Betlém smieřili s faráři, chtěl jest tu *kaplu v slovu božiem zkaziti, a tak mně kázanie u plně odjeti; neb sú tak byli *uložili, kdybych jižvedlé přikázanie papežova v kaple nekázal, a jinde místa nenie kromě fár a klášteróv, jakož velí papež. A oni faráři i mnišie tak sú se svolili, aby mne nedopustili. Protož poznav to také, proti přikázání nehodnému a proti jich *chytré zlosti, vzem milosrdného spasitele na pomoc, postavil sem se. A konečně nestál sem u dvora papežova pro to, abych darmo života neztratil; neb všudy nepřátel jest plno, i Čechóv, i Němcóv, jenž mé *smrti hledají: nepřítel papež súdcě, nepřítel i kardinálové, jakož sem shledal v jich listech, ani mě píší kacieřem, nikdý neslyševše ani vídavše; neb i papeže, i kardinálov dotýká se, když se káže proti pýše, proti lakomství, a zvláště proti svatokupectví. Protož stala by se pravda jako Ježíšovi. A zvláště že sem shledal svědky křivé jich svědectvie, jenž sú na mě svědčili

..

v Praze, svědectvie do Říma poslali. Mezi kterými svědky jeden svědčí, že bych kázal, že když kněz mši slúží, že tu nenie tělo božie. Druhý svědčí, že když kněz, jsa v hříše smrtném, mši slúží, že požehná chleba, ale nebude tělo božie. *Třetí svědčí, že sem kázal, že bába jest dostojnějšie ve všem než papež. A jiných kusov křivě mi přiřládají. A na listech, jež na mě vydal kardinál, súdce najprvnějši, již mě pokládá svódcí lida, nalezačem bludov. A v žalobě od kněze Sbyňka Michal, farář z nového města od svatého Vojtěcha, pokládá, že všichni věrní křesťané mají mě za kacieře, *kteřiz sú v českém království, a že každý den u Betlémě bludy a kacieřstvie káži, A že sem knieže kacierské a hlava kacieřov. Ale to mi, ufám milému Kristovi, neškodí aniž mne to mútí; neb viem, že sú jeho svaté milosti kněžie též učinili a konečně ohavnú smrtí a ukrutnú umořili; jehož svaté milosti poručil sem svú při, aby ji dokonal, jakž ráčí, bud' to i mým od lidí potupením, i smrtí, a od své pravdy aby mi nedal odpadnutí.

Další část textu je věnována obviněním, kterým musel Hus čelit, při čemž je všechny postupně logickými argumenty vyvrací.

S. 166-167* Ale ještě říkají: Kěz dostojí smrti a jde do Říma, jako Kristus šel do Jeruzaléma. Odpoviem: Bych věděl, že jest božie vóle, abych v Římě umřel, tehdy bych šel; a bych věděl, že bych někaký prospěch učinil, jako jest Kristus lidu potom budúciemu i před sebu svatým učinil, ač jest neprospěl k spasení biskupóm, mistróm, kněžím a zákonníkóm, jenž sú ho z závisti *a pro to, že jich hříechy tresktal a lidu oznamoval, jako svódcí a kacieře ukrutnú a ohavnú smrtí zamordovali. Necht' pošlí po mě *biskupové a kněžie od najvyššieho biskupa, jako sú poslali po Ježíše. Byli sú počeli Němci, když sú v ódění s samostřiely, s sudlicemi a s meči přiběhli na Betlém, a já káži; jichž pówod bol jest Bernard Chotek. Ale pán bóh zmátł jim cestu, že sú nevěděli, co mají činiti, jakož tj. mnohým lidem známo. Nevhod přišli. Byli sú také na pána Ježíše poslali, an káže. Ale že hodina ještě byla nepřišla, *protož slúhy biskupov radějšie sú ho poslúchali než jímali. Též ještě nepřišla mé smrti hodina i nechali sú mne až do božie vóle. Potom sú Němci, *radu vzemše, chtěli Betlém obořiti, svolivše se na radnici neb po německu na rathausu; a od nich mluvil Čech Holubář k Čechóm, chtie.li k tomu přivoliti, jako sú Němci přivolili, aby Betlém byl zbořen. Tu věrní Čechové poznavše, že tj. proti bohu a proti

..

jeho slovu, proti spasení lidskému a že to jest Čechóm na hanbu a že té moci nemají, aby v takém městě chrám boží užitečný obořili, nechtěli sú přivoliti. Patři smělosti německé! Nesměli by súsedu obořiti peci a neb chlévce bez královy vôle, * a pak směli sú se pokusiti o chrám boží! Ale nedal jim v tom pán böh moci, aby lehčejie se pokáli, a potom se tak lehce bořenie chrámu jeho nechápali.

Poslední je text, kde se Hus opět hájí, proč neodešel do Říma. Odešel by pouze, pokud by tím učinil nějaký prospěch, ale v tomto případě to považoval za naprosto zbytečné. Je zde i přímá narážka na obléhání Betlémské kaple Němci a na věrné Čechy, kteří chrám boží bránili.

19 Neděle pátá u postě

J 8, 1-27

Kristus zde mluví k zástupům Židů, prelátů, biskupů a zákoníkům. Ti ho obviňují, že jedná z ďáblový vůle, nikoli boží.

Aktualizace:

S. 175* Ten obyčej měli sú žakovstvo a kněžie v pražském kostele na hradě, že, když sú z dobré žádosti věrní křest'ané kněží napomínali, aby na kázání *nelhali, ani ihned, chopiece je tu, v kostele sú je bili, rvali, políčkovali, a *uvedúce je do obecnice žakovské, tu sú je mrskali. Též učinili sú mnišie u matky božie sněžné na Novém městě a v jiných klášteriech.

Boj proti hříšné církvi a lžím, které šíří mezi věřící přirovnává Hus ke Kristu, který se snažil přesvědčit Židy, že on je spasitelem. Židé ho za to chtěli ukamenovat, stejně tak jsou ti, kdo se postaví proti církvi, trestáni a považováni za kacíře.

S. 176* „Dóm mój dóm modlitebný jest, a vy ste učinili z něho jeskyni lotrovú,“ svatokupčiece, lakomstvie vedúce, marné řeči mluviece, nekázeň plodiece i druzí smilniece. A hroznějším bičíkem jich pomrští než oněch židovských kněží; neb vypaří na ně tento bíček: Ven, psi nestudatí, jenž ste z mého domu jeskyni lotrovú učinili a mé věrné ste mordovali!

..

Tento text uzavírá celé kázání a v podstatě říká, že Kristus všechny, kdo se obrátili proti němu a víře, potrestá.

20 Na květnú neděli

Matúš v 21. kapitole

Když přibližovás se Ježíš k Jeruzalému a přijde k Betfage k hoře olivetské, *poslal jest dva učedlníky...

Aktualizace:

S. 178* Kristus na oslíku, a on na velikém bílém oři neb hynštu, v uzdě zlatem okované, a drahým kamením uzdu, prsosiny i pochvy maje položené, třapce zbarvené u koblúka až do země a dek, jenž kůň kryje, až se i pozemi vleče; *Před nímž oslici ženú neb mezkyni, jenž na sobě nese tělo božie, jedúci druhdy trávú po zemi, na niž s Kristem nic *netbají a před papežem klekají, ano nad ním nebe nesú a nazývají nejsvětějším a trú se, prosiece za obroky, a nohy líbají, ač dopustie oděnci žoldněři, jenž kyji stříbrnými chudé do nóh tepú. A on sedě na hynštu, směje se tomu, že tak u veliké chvále jest. A náš milý, tichý, pokorný spasitel jede s velikým pláčem na oslíku.

S. 179* Nuž, věrný křesťane, rozvrz to v svém rozumu, tak jeda papež, následuje-li svého spasitele. Dieš-li, že následuje, *zklamáš se, jako i v tom se klamáš, mníš-li, by to tak mělo býti, a věříš-li, že ten papež, tak jeda, jest otec nejsvětější. Tyť se klamají, kteří jemu toho přivoléc potvrzují, jako kardinálové, jenž také s ním jedú v takéž pýše, jedné zeť nebe ne každý nad sebu má a třevícov zlatých. Tit' nejdú pěši, jako apoštolé, podlé oslicě, jenž nese Krista před papežem. Také se klamají, *kteříž před ním an tak jede, klekají, a i ti všickni, kteříž mnie, by to bylo dobře. Jakož sem já mněl, dokud sem písma a života svého spasitele nedobře věděl; *a již znám z jeho daru, že jest pravé rúhání Kristovo a zavržení jeho písma i následování a že jest pravé antikriststvie. I kterak ti v pokoře, v pláči, v tichosti a v náboženství pamatují dnešní pokoru, tichost a pláč svého spasitele, jsúce jemu skutečně tak protivní? Kterak mohú čísti čtenie, kterak onú modlitbu napřed řečenú, ana tupí všichnu jich pýchu? Kterak mohú čísti pašiji, to jest umučenie svatého spasitele? Věrně velmě

..

nedůstojně. I kde sú vzeli té pýše příklad? Kterým písmem božím to sú sobě našli? Jiste Antikristovým vymyšlením, ne Kristovým, jenž jest *vše zpět učinil.

Hus v tomto textu hovoří o papeži, který se povyšuje nad samotného Krista a není skromný ani pokorný. Objevuje se zde kontrast mezi Kristem, který jel pouze na oslíku, a nazdobenou výstrojí koně, na kterém jede papež, kardinál a arcibiskup. Takové chování rozhodně neznamena následovat Krista, a kdo věří, že je papež nejsvatější, lže. Církev je zkažena majetkem, mocí a pýchou. Zapomíná se na ty pravé hodnoty, které je nutno ctít. Hus si klade otázku, odkud se tyto myšlenky mohly vzít, kde je v Písmu jejich zdroj, dochází k závěru, že to jsou myšlenky Antikristovy, Kristus by nic takového nekázal. Proto také křesťan, který takové myšlenky podporuje, není hoden kázat z Písma svatého.

S. 179* Přihodí-li se papeži, že budú jemu brány Jeruzaléma královstvie nebeského zavřieny, též i kardinálom, arcibiskupóm i jiným pyšným prelátóm? Protož my, abychom se toho vystřiehli, následujme pokorného Ježíše, jenž jako dnes jel pokorně na oslíku, v pokorném oděvci a s velikým pláčem.

Je možné, že pro své hříchy nebude ani sám papež přijat do království nebeského, je tak důležité, aby věřící nenásledovali jeho a nebrali si z něj příklad. Jedině Kristus je ideálem pro vzorného křesťana.

21 Na veliku noc

Mk 16, 1-13

Toto čtení ukazuje, co se stalo po Kristově z mrtvých vstání. Jak našly ženy, které šly pomazat Kristovo tělo mastmi, hrob prázdný a uviděly tam anděla, který jim sdělil, že se Ježíš vrátil.

22 U pondělí

L 24, 1-18

V textu se hovoří o opětovném příchodu Ježíše po tom, co ho v Jeruzalémě ukřižovali. Nejdříve se skryl mezi poutníky a ptal se, co se stalo, poté se jim znovu zjevil a oni ho konečně poznali. To se stalo, když jim večer lámal chléb a každému kus přidělil.

..

23 V úterý

L 24, 1-19

Svatý Lukáš zde ukazuje páté zjevení Ježíše, který se všem ochotně ukázal, aby uvěřili, že jeho vzkříšení je skutečné.

Aktualizace:

S. 197* A týmž obyčejom nynie lidé pokoj ducha svatého veľmi mnozí rušie, a zvlášťe místři, kněžie a učení, i světští rozumní, jenž bez strachu smrti a věduce, že jest hřiech, i hřieše. Ó, co jest *Jidášov lakomých a smilníkóv kněží a jiných, jenž proti rozumu hřieše, věduce jistě, že lichva, svatokupectvie, smilstvie, hněv i kostkárstvie jest hřiech smrtedlný.

Opět můžeme vidět jasnou kritiku hříchů církve. V čele stojí svatokupectví, lakomství, smilstvo a také hra v kostky. Těmito činy lidé vědomě narušují pokoj Ducha svatého.

S. 202* Již tak ludaři světa, falešní kněžie, nekází, aby lidé činili hodné pokánie, hřiechóv nechájice najprvé z úmysla a želejíce jich srdečně a majíce vůli plnú, aby již se nedopúšťeli, a činiece skutky hodné, jakož sem řekl. Ale kází, že, ktož dá peniaze, ten odpuštění hříchóv má i muk zbavenie; a přijímají k tomu, aby ne tak holá byla lež a zjevné svatokupectvie a lakomstvie, řkúce, že to dávají těm, kteříž se usty *zповiedají a v srdci skrušenie mají. Nebo to jest tak, že ktož srdečně hřiechóv želejí a bohu se jich a potom knězi zповiedají, že pán böh jim ty hřiechy odpustí.

S. 203* A papež také tak málo vie, jako i sedlák, bude-li sám spasen čili nebude, jedné ač by mu ráčil zjeviti, jakož i sedláku, kterémuž ráčí, jako jest apoštolóm a jiným svatým vzjevil; ale bez pokánie jich nespasil, ale brž velikým utrpením. Protož oni sú takých odpustkóv nedávali, ale kázali sú, aby lidé káli se hřiechóv, chtie-li býti spaseni, a vystřiehalisú nás, abychom se varovali lstivých a falešných Kristóv a prorokóv,...

S. 204* I zdaliť nenie řeč chytrá a vymyšlená, že, ktož dá peniaze, ten bude i hřiechóv, i muk zbaven po skrušení a po zповědi, bud' kterak kolivěk prvé veliký hřiešník? A zdaliť nenie kupectvie v řeči chytré, že ktož chce mieti odpuštění

..

hřiechóv a muk zbavenie, aby tolik dal peněz, jako by utratil, jeda neb jda do Říma? A ještě že v tom papež veliké milosrdenstvie činí, zbavuje člověka práce cesty tak daleké a domóv posielaje tak velikú milost z plnosti své moci, již on má a móż učiniti, co ráčí, a pošle, koho chce, do pekla, a koho chce, pošle do nebes, a komuž chce, odpustí hřiechy a muky!

V tomto odstavci pokračuje kritika svatokupectví. Odpuštění si nelze koupit a kněží, kteří odpustky prodávají, jsou falešní. Jedinou cestou k odpuštění a boží milosti je pokání a konání dobra. Níže v textu Hus polemizuje nad spravedlností tohoto systému. Chudý, který si nemůže dovolit zaplatit za odpuštění a žije počestný život, by měl být tedy podle papeže odsouzen k věčným mukám a bohatý, který hřešil celý svůj život, ale zaplatí dostatečné množství peněz se odpuštění dočká. Papež se prodejem odpustků povyšuje nad Boha samotného a odvažuje se rozhodovat o osudu věřících. Pokud člověk zaplatí, půjde do nebe, protože tak to papež řekl. Takové jednání je ale proti všem božím zákonům.

24 Neděle prvá po velice noci

J 20, 2-21

Biskupové dávají při svěcení kněžích ducha svatého, nemohou tak ale nikdy opravdu učinit, protože takovou moc má pouze Bůh a Kristus, syn boží.

Aktualizace:

S. 209-210* Tak ny nějšie kněžie, majíce moc ohledati hřiešného, ale ne vyčistiti duše od hřiecha ani zprzniti tomu duše, jemuž nynie zprzněna, pravie-li, že oni mají moc, aby vyčistili svým odpuščením neb zadržěli kajícimu, tehdy lživě a marně pýchají a chápagi se moci, jenž na samého *pána boha slušie; neb on sám ten jest, jenž móż svú mocí duši obživiti milostí a vyčistiti od hřiecha, jakož sám ji mohl stvořiti.

Stejně jako jediný Bůh může stvořit duši, může ji také jako jediný očistit od hříchu a kajícimu člověku dát odpuštění. Svatokupčení popírá tuto boží výsadu a připisuje ji papeži, kněžím atp. Z tohoto důvodu je jasným hříchem.

..

S. 213* Ale nynější, a najviace knězie smilní a lakomí, ti se chlubie, že odpúšťejí hříechy a že mohú, koho chtie, i do nebes, i do pekla poslati. A překúpiece odpustky lživé, i říekají na zповědi: Já tobě dávám odpustění hříechóv i muk zbavenie. Ale bud' pán böh požehnaný na věky, že jim nedal té moci, aby, komuž chtie hříechy odpustili, odpustili by a aby do pekla poslali, koho chtie; neb by tak po jich vůli bolo, své kněhně by rozhřešovali a do nebes posielali a ty spravedlivé, kteříž proti jich smilství a lakomství mluvie, do pekla by porazili, né brž kto by jim nepřivodil k jich zlosti, ihned by hříechy jemu zadrželi.

I když si kněží přisvojují nárok na prodávání odpustků a rozhodování o osudu lidí, tu moc nemají a to jediné pokorného křesťana zachrání, protože poslední rozhřešení je vždy na Bohu. Pokud Bůh vidí kajícího se křesťana, který svých hříchů lituje, odpustí mu, i když se na zemi ze svých hříchů vyplatit nemohl. Totéž samozřejmě platí i obráceně.

25 Neděle druhá

J 10, 1-25

Kristus se považuje za pastýře svých věrných oveček (tj. věřících) a kritizuje preláty, kteří ho odmítají následovat.

Aktualizace:

S. 217* Z toho dále důvod jest, že všichni nynější preláti, to jest nad jiné povýšení v úřadě, jenž hledie jedné k těleštnému póžitku neb že více hledie k tomu póžitku těleštnému než duchovnímu, všickni tací jsú falešní nájemníci, jenž budú, ač se nepokají, zatraceni. Pro to, že hledají více svého zisku nežli zisku pána svého Ježíše Krista; neb by více hledali zisku najvyššieho pastýře, tehdy by pílňěšie pracovali o spasenie duší nežli o zisk těleštný. Ani pak zpět sú obrátili. A ovšem ti budú nevýmluvně zatraceni, *kteříž nikadež úřadu pastýrského nevedú, lidu neučie a sami se pasú.

...

Aj, ted' máš řeč samého boha, již vážiece světi píší, že pastýři, nepasúce lida slovem božím, budú zatraceni.

..

Církevní hodnostáři, kteří upřednostňují pozemský majetek a rozkoš před pokáním a šířením Písma, nejsou pravými křesťany, a pokud se nebudou kát, budou zatraceni. Mnoho jich zneužívá svého postavení k získání majetku a nezáleží jim na poctivých věřících. Opět se jedná o přímou narážku na smrtelné hříchy svatokupectví, lakomství a pýchu. Kněží by se měli k věřícím chovat jako pastýři ke svým ovčím a vést je. Někteří se ale raději spolčí s vlky a o stádo se nestarají, záleží jim pouze na sobě. Jsou falešní a vydávají se za dobré pastýře.

S. 219* Falešní prorokové, s odpustky peněžnými, v rúše ovčiem, to jest v úřadu a v moci kněžské, jenž jako ovci Kristovu ukazuje. Hlas ovčí jest: budete hříechóv zbavení! Vnitř hltánie žádost, aby dali penieze, ale *ihned se vlcie ukáží: neb jako vlcie, *vzvihnúce hlavu vysoko i vyjí.

Faleš spočívá v tom, že kněží chtějí přesvědčit věřící, že vše dělají pro jejich dobro, pro dobro svého stáda zatímco jim jde jen o peníze do jejich vlastní kapsy.

S. 221-222* A já, zpoleh na milosti boží a na radě mnohých lidí, jejichžž nejsem hoden v paty líbati, a na této řeči svatého Augustina, vida, že lid má dosti slova božieho i jiné duchovnie potreby, když *sú hledali mého bezživotie, ustúpil sem. Potom, vrátiv se, kázal sem a opět, když měl rok o smlúvu býti, k žádosti králově a z svolenie na kázání lidu opět sem ustúpil. Potom, když v tom orku nic nebylo k vysvobození slova božieho, *opět sem kázal: a vždy sú službu stavili. A to stavenie d'ábelské že veliký nátisk v lidu činilo, ano nechtie krstiti ani mrtvých pochovávatí, a boje se pohromu velikého v lidu, opět sem ustúpil.

Text se vztahuje k opakovanému zákazu kázání uvaleného na Husa a také zákazu provádění dalších církevních obřadů jako je křest a pohřbívání mrtvých v celé Praze. Jan pokaždé ustoupil a odebral se z Prahy, aby předešel pohromě mezi lidmi.

S. 223* A tak ktož káže, že kněžie sú bohové, že jsú boží stvořitelé, že mají moc i spasiti, i zatratiti, koho chtie, že nelze nižádnému bez nich spasenu býti, že nemá jich nižádný tresktati a že oni mají, co jest najlepšieho, sniesti, spíti i zedrati, ktož tak káže, ten jest velebný kazatel a ten má kázati. Ale ktož káže, aby kněžie nesmilnili, lidí lakomstvím a svatokupectvím nelúpili, žen cizích nechali, na jednom obroku dosti měl ten, který by byl hoden a slidem pracoval, aby nesvatokupčili a svátosti

v óbrociech, tomu ihned převzdějí hánce kněžstvie svatého, zkazitele svaté cirkve, a že jest kacieř a nemá kázati.

Situace v církvi je taková, že kněží, kteří hřeší, ale poslouchají při tom nařízení papeže a káží, co jim poručí, jsou oslavováni. Zatímco poctiví kazatelé šířící slovo boží a pravdu o stavu církve jsou označováni za kacíře a kázat nesmějí. Pro Husa je toto velmi důležité téma, protože takový zákaz se týká i jeho samotného.

26 Neděle třetí

J 16, 1-20

Toto čtení se týká poslední večeře, kdy sděluje Ježíš svým učedníkům, že je za krátkou dobu opustí, ale pak se s nimi zase shledá. Mezi učedníky to vzbuzuje mnoho otázek.

27 Neděle čtvrtá

J 16, 1-27

Zde Kristus oznamuje svým učedníkům, že odchází, protože pokud to neudělá, nikdy k nim nepřijde Duch svatý.

Aktualizace:

Neb co platno jest kterému svatému, aby pro peniaze papež ho potvrdil, a móż býti, že z falešného domněnie, z d'áblova zklamánie a z křivého svědectvie? A pro biedné lakomstvie potvrdili by, že by oplatek nesvěcený měli za svatý způsob chleba a tak za tělo božie, a některého kněze krev, jież jest ukropil na oplatek, měli by za Kristovu krev. Jakož se přihodilo v mnohých miestech, a zvláště v litomyšlském *biskupství, v němž sú byli kněžie krví svú oplatek zkrvavili, ale potom, když sú zkušeni, přiznali sú sě, že sú to učinili.

Zde Hus upozorňuje na problém s kupováním církevních hodností. Kněz totiž není přijat Bohem a při mši se dopouští podvodu na věřících, ti totiž nepřijímají tělo Kristovo, ale obyčejný chléb.

28 Neděle pátá

J 16, 1-23

Zde Ježíš ujišťuje křesťany, že pokud budou jeho jménem o něco horlivě prosit a budou se při tom kát a dodržovat boží zákony, Bůh jim dá vše, o co žádají.

29 Neděle šestá

J 15, 1-16

V tomto čtení slibuje Ježíš svým učedníkům, že po všech náročných zkouškách přijde utěšení v podobě ducha svatého.

Aktualizace:

S. 245* Též se i nyní děje, že ti, kteří nechtějí být v Kristovi milováním a následováním, že sú smilní, lakomí a jinak nešlechtní, a tak, jsúce kromě Krista, vyobcovávají ty, kteří sú Krista neopustili. *A tak sú již to vyobcovanie rozšířili, že věrnému křesťanu již druhdy *jest lépe obcovati s vyobcovanými od nich nežli s těmi, kteří jiné vyobcovávají.

...

S. 246* Též nynější kněží, pochopie člověka, jenž ruší ich lakomstvie a smilstvie, klnú, pudie, žalařujú a křičie, že vedlé jich ustavenie má umřieti, a ne lehkú smrtí, ale upálením.

S. 251* Protož kněží, a najprv papeži a biskupové, chtě-li jiné kléti, mají prvé sami bez hřiechu smrtného býti, a tak vyvrsci prvé z své žádosti břevno svatokupectvie, lakomstvie, pýchy, smilstvie a jiných hřiechův.

Další často diskutovaný problém se objevuje v tomto úryvku. Týká se zkažených kněží, kteří se snaží z církve vypudit ty, kteří zůstali věrní Kristu, a svěst je na scestí. V jiném případě je chtějí trestat upálením, protože narušují jejich život v hříchu a poukazují na špatnosti, kterých se dopouštějí.

..

30 Na den svatého ducha

J 14, 1-20

Čtení se již podle názvu vztahuje ke dni, kdy je oslavován Duch svatý. Lidem jej může poslat pouze Bůh, když si je jist, že si jeho dary zaslouží.

31 U pondělí na svatého ducha

J 3, 1-20

Hlavním poselstvím tohoto čtení je posílit víru v boha. Víra člověka osvobodí a otevře mu brány do nebeského království, v opačném případě ho čeká soud a boží trest.

32 V úterý

J 10, 1-23

Do království nebeského a církve, která je přirovnávána k ovčinci, lze vstoupit pouze skrze Ježíše, každá další cesta je podvodná. Ježíš je jediný pravý pastýř, kterého mají křesťané následovat. Vstup lakomstvím nebo pýchou je považován za hřích.

33 Na den svaté Trojice

J 3, 1-15

Toto kázání se vztahuje ke dni svaté Trojice, tj. otec, syn a Duch svatý. V textu se také píše, že člověk je svou duší velmi podobný svaté Trojici. Týká se také prozření a očištění Nikodéma.

34 Neděle první po svätie Trojici

L 16, 1-26

Ježíš zde káže hlavně proti lakomství. Pokud se člověk soustředí na hmotné statky, nemůže správně sloužit Bohu.

..

Aktualizace:

S. 287* V témž hrieše jest mnoho bohacóv nynějších, kniežat, pánóv, rytieřóv, vládyk i meštěninóv i meštěk, jenž chlupáčky a masojiedky k ničemuž neužitečné chovají, myjí je, češí, do lázny nosie, maso jim zvláštie vařie i kupují, ale chudému i talěre nedadie. A co jest biskupóv, opatóv, kanovnikóv a farářóv, jenž chudých *statek, jímž vládnú, na psy nakládají a tu almužnu, kterúž mají chudí Lazarové jiesti, jedie jich psi tuční, chrtie, vyžlata a ohaři a také tisty, kurvy neb ženimy.

Kristus káže milovat bližního svého a pomáhat ve zlém. Bohatí měšťané si ale vydržují místo pomoci chudým psy, které vykrmují masem, vodí je do lázní a starají se o ně lépe než o lidi. Tato zvířata nejsou podle Husa nijak užitečná a jejich chov tedy nemá smysl. Raději by místo psa měli nakrmit chudého.

35 Neděle druhá po svaté Trojici

L 14, 1

V tomto kázání je hlavním tématem spasitelova pilnost a štědrost, na druhé straně lidská nevděčnost. Lidé si totiž neváží toho, co jim spasitel nabízí. V tomto případě přichystal velikou večeři a vylouvají se jen ti, kteří milují pozemské věci více než nebeské.

Aktualizace:

S. 299* Ale nynější Antikristovi apoštolé, ti, ač kto věrně chce volati lidi k večeři vedlé božieho přikázanie, ihned se osopie a nedadie volati, jedné ač kto chce po jich vóli kázati, je velebiti a hriechu jich nedotýkati. A z té Antikristovy pušky byli sú kněžie s pražským arcibiskupem, knězem Sbynkem, buly, to jest listu s olověnú pečeti dobyli, jenž jest velela, aby nikdež kromě fár a kromě klášteróv a jich hřbitóv slovabožieho nekázali. A proti té bule dal mi pán böh žádost, abych se postavil a proti jeho čtení tomuto té buly přikázanie neposlúchal. I kázal sem s jeho pomocí až do kléby i stavenie služby nepravého, a ještě káži, i budu, dá-li jeho svatá milost, kázati, zda bych mohl kterého chudého, mdlého, slepého neb klecavého do domu Kristova k večeři uvésti. Prvé sem kázal v městech i v uliciech, ale nynie káži mezi ploty, podlé hradu, jenž slove Kozí, mezi cestami, měst i vsí.

..

Tato aktualizace se opět dotýká buly, kterou si vymohli pražští kněží v čele s arcibiskupem Zbyňkem. Obsahovala zákaz kázání na jiných místech, než jsou fary, kláštery a jejich hřbitovy. Protože Bůh požádal Husa, aby se proti tomuto nařízení vzepřel, kázal Hus v Praze dál až do té doby než na něj byla uvalena klatba. Pak se z města přesunul kázat mezi ploty na vesnicích poblíž hradu Kozí a s pomocí boží bude kázat dále. Protože jako správný sluha boží (tj. kazatel) chce přivést k večeři páně co nejvíce lidí.

36 Neděle třetí po svaté Trojici

L 15, 1-22

Biblický text ukazuje na milosrdenství spasitele, který k sobě přivolal i hříšníky a snažil se je dovést k pokání a počestnému životu. Čili je obrátit ke křesťanství a správné víře.

Aktualizace:

S. 303* A tak lotři, kurvy, kostečníci, zjevní tanečníci a tanečnice svátečné a všichni, kteříž před lidem hřeší zjevně, jsú *zjevní hriešníci. Jako kněžie, jenž zjevně svatokupčie, obrokóv mnoho držie, ženimy mají, ti sú horší než rufiánové, proto že druhý slib bohu učiněný rušie, stav kněžský prznie a hanbie, lid jiný *příkladem svodie a, umějice písmo, proti němu činie.

Kněží, kteří svatokupčí, shromažďují majetek a dalšími hříchy se staví proti Písmu, jsou hříšníci stejně tak jako zloději, lehké ženy, hráči v kostky a jim podobní. Kněží se ale dopouštějí ještě horšího hříchu, protože vědomě porušují slib daný Bohu při přijetí kněžského řádu a tento svůj úřad svým jednáním hanobí. Dále v textu se Hus modlí za to, aby se vrátili zpět k Písmu stejně jako ti hříšníci, které si spasitel přivolal k sobě.

37 Neděle čtvrtá po svaté Trojici

L 6, 1-22

Bůh je milosrdný a k milosrdenství vede spasitel i všechny své učedníky, protože je to jedna z klíčových vlastností k pokání. Milosrdné skutky jsou známkou každého dobrého křesťana, který následuje svatého otce. Samozřejmě se toho mají držet obzvláště kněží a

..

jít příkladem druhým a nikdy by neměli být slepí k Písmu. Protože duchovní slepota je způsobena nedostatkem rozumu.

38 Neděle pátá po svaté Trojici

L 5, 1-22

Zde se píše o tom, jak celé zástupy přicházely vyslechnout Ježíše, protože byl tak dobrým kazatelem. Věrní křesťané zůstávali i přes nepříznivé podmínky a dokonce je nezastrašila ani smrt.

Aktualizace:

S. 320* V tom ukázal svú velikú pilnosť našeho spasenie a svobodu svätého kázanie, jenž i na púšti, i podlé jezera, zátoky neb podlé moře, i na moři má mieti svobodu, když lidé chtějí slyšeti. A proti tomu kněz Sbyněk, *arcibiskup pražský, s kanovníky byl jest kúpil bulu u *papeže Alexandra pátého, v níž *jest přikazoval, aby slovo božie nikdež nebylo kázáno, ani v kaplách od papežův ztvrzených, jedné u fár a v klášteřích a v kanovníckých kostelích. A od té buly s boží pomocí odvolal sem se k tomu papeži, an ihned po vydání buly umřel i s kancléřem. Potom odvolal sem se k jeh námětsku, Janovi XXIII., u něhož nenalez pomoci k vysvobození slova božieho, odvolal sem se ku pánu bohu, k Ježíšovi, velebnému a spravedlivému biskupu, aby ten mě súdil. A káži v městech, po hradiech, na polích i v lese, a mohli bych kde podobně, kázal bych i na březe, i s lodie, jakož jest učinil spasitel, nám dáváje příklad.

Aktualizace se opět týká papežovy buly, která obsahovala zákaz kázání. Ježíš mohl kázat všude, protože kázání slova božího má být svobodné a je jedno, kde kázání probíhá. Hus se proti tomuto zákazu odvolal k papeži, když neuspěl, odvolal se k té nejvyšší možné autoritě, k Bohu. Husova víra byla velmi silná a rozhodl se zákaz porušit a kázal svobodně dál kamkoli přišel. Kdyby mohl, kázal by i na moři.

..

39 Neděle šestá po svaté Trojici

Mt 5, 1-17

V těchto verších nabádá Kristus věřící k lásce k bližnímu svému a vysvětluje, že hněvat se na někoho je důvodem pro boží soud a odsouzení k ztracení. Lidé by se měli učit pokoře a odpuštění, aby se takovému soudu vyhnuli. Obzvláště by pak měli ctít přikázání: „*Nezabiješ!*“

Aktualizace:

S. 325* Také neviem, kde sú se naučili *súdce dávati pokánie vražedníkovi, aby šel nebo jiného najal do Ríma a do Cáh za toho, jehož jest nevinně zamordoval.

S. 326* Ó milý Kriste, by každý, jenž *jiné horší zlým příkladem, byl tak utopen, málo by kněží i zákonníkův ostalo, počnuce od papeže, až do nejmenšího, jenž jest pílén lakomstvie, pýchy i smilstvie!

Pokud by měli na tomto světě zůstat pouze věrní služebníci boží a zkažení církevní hodnostáři by se raději utopili, moc by jich zde nezůstalo, ale podle Husa by to bylo řešení problémů v církvi.

40 Neděle sedmá po svaté Trojici

Mk 8, 1-21

Milosrdný Ježíš chtěl nasycit lidi, kteří ho přišli vyslechnout, protože mnozí by cestou zpátky bez jídla zemřeli. Projevil nad nimi lítost a pochopení, jako by měl projevit každý správný křesťan. Měl však pouze sedm chlebů pro čtyři tisíce lidí. Nařídil ale svým učedníkům, aby chleby rozdělili a každému dali kousek. Chléb přirovnává k víře, kterou je třeba po kouskách rozdat všem.

..

41 Neděle osmá po svaté Trojici

Mt 7, 1-17

Ježíš zná minulost, přítomnost i budoucnost, varuje proto lid před falešnými proroky a zlými kněžími. Označuje je za zlé dřevo, které plodí zlé ovoce (tzn. hříchy). Jde jim pouze o lidské statky a jejich vlastní dobro. Není tu sice přímá narážka na současnou situaci, Hus hovoří spíše v obecném kontextu, ale je více než jasné, že výběr textu se vztahuje i k tehdejším kněžím.

42 Neděle devátá po svaté Trojici

L 16, 1-22

Tento text je zaměřen na preláty a jejich bohatství a zemské statky. Ježíš učí své učedníky, že jsou mnohem důležitější věci než majetek. Hromadění statků a peněz je samozřejmě smrtelným hříchem a bohatí by se měli kát a doufat, že jim bude odpuštěno.

43 Neděle desátá po svaté Trojici

L 19, 1-19

V úryvku je kladen důraz na spásitelovy důležité vlastnosti: milosrdenství, pravdu a spravedlnost. Vypráví o jeho příchodu do Jeruzaléma a jeho smrti.

Aktualizace:

S. 349* Aj, toho se bávše, zabili sú nevinného Ježiše i upadli sú v to. A snad se též stane nynějším kněžím, jenž, bojiace se, aby jim zbožie nebylo, nedadie slova božieho kázati.

Ze strachu ze zázraků, které Ježíš konal, ho v Jeruzalémě zabili. Kdyby každý zjistil, co dokáže, věřili by v něj všichni lidé. Stejně je to s kněžími, kteří se bojí pravdy o církvi, a vyhovuje jim její zkažená podoba.

S. 353* Ó by tuto svatú řeč vážili knězie, preláti i mnišie, jenž úrad v trh peněžitý táhnú, křest, mše, modlitby, svčenie kostelów i oltářów, svčenie na kněžstvie i

..

biskupstvie, rozhřešenie a i žehnanie, olejovanie i pohřeb. A jiné věci duchovnie, jež jsou na zisk tělešný obrátili. O tom psal sem široce v knihách českých O svatokupectví.

Hus obviňuje církevní hodnostáře ze zneužití svého úřadu ve vlastní prospěch. Všechny církevní obřady jsou zpoplatněny, při tom by v chrámu božím měli přijímat pouze dary, ne cokoli prodávat. Odkazuje zde na své další dílo: knížky O svatokupectví.

44 Neděle jedenáctá po svaté Trojici

L 18, 1-21

Ústředním tématem textu je milostivý a pokorný spasitel, který se snažil lidi plné pýchy přivést k pokoře. Nabádá je k vyznání jejich hříchů Bohu a pokání.

45 Neděle dvanáctá po svaté Trojici

Mk 7, 1-25

Toto čtení má poukázat na to, že Ježíš je pravý Bůh, protože činí zázraky z milosrdenství, ale je také pravý člověk, protože se vydal na pouť, aby kázal a šířil slovo boží.

Aktualizace:

S. 365* Jest také svazek jazyka bázeň, pro niž mnozí nesmějí pravdy vyznati: knězie nesmějí *kázati a laikové i ženy nesmějí se zpoviedati. Knězie nesmějí, aby obrokův nezbyli, v žaláři neposeděli, pohanění nebyli a neb umořeni. A svěští nesmějí se pro stud velikých hřiechův zpoviedati a neb pro veliké pokánie a také, jakož sem od mnohých slyšal, pro to, že na ně zpověď knězie pronáší.

Tak jako měli lidé svázané jazyky a neslyšeli před tím, než poznali Boha, mají teď kněží také jazyky svázané a nemohou kázat svobodně pravdu, stejně tak i věřící, kteří by se chtěli zpovídat, ale nemohou. Z důvodů, proč tomu tak je, uvádí Hus na příklad to, že kněží nedodržují přísahu mlčenlivosti a šíří zpovědní tajemství.

S. 366* Protož i já ufám jeho svaté milosti, žeť mi toho nepohyždí, že káži proti prelátskému prikázání; neb viem, že jeho jest lepšie prikázanie, jímž mě zavázal,

..

abych kázal, dav mi dar umění i řeč a žádost k tomu, a zvláště, jakož úfám jeho milosti, že mě v kněžství přijal a v kazatelský úřad.

Tato aktualizace se vztahuje přímo k Husovi osobně, píše zde, že doufá v boží odpuštění za jednání proti přikázání preláta. Přikázání boží pro něj totiž znamená daleko více a Bůh mu nadělil řeč a přijal ho mezi své kněží, aby kázal a šířil Písmo, ne aby mlčel.

46 Neděle třináctá po svaté Trojici

L 10, 1-25

V textu se hovoří zejména o milosrdenství a lásce k bližnímu svému, Ježíš vysvětluje, že cokoli dobrého dáme, to se nám vrátí. A hlavním posláním v životě je láska k Bohu a bližnímu, teprve s ní můžeme žít věčně. Hovoří se také o blahoslavení, které je jediným smysluplným cílem křesťanského života.

47 Neděle čtrnáctá po svaté Trojici

L 17, 1-15

Text se zmiňuje o Ježíšovi a jeho setkání s deseti malomocnými, kteří žádají o jeho milostivou pomoc. Ten jim jako milosrdný spasitel vyhoví a po vyslyšení jejich modlitby je vyléčí.

Aktualizace:

S. 382* Svatý Beda¹⁹ na toto čtenie die, že malomocní znamenajú kacieře, jenž sú *vnitř rozličnými poskvrami zprzněni a mají od lidu lúčení býti, aby svým hřiechem jiných nezprznili. A že svatokupectvie, to veliké kacierstvie, pohřiechu velmē jest kněží zprznilo, by měli odlúčení býti, aby jiných neprznili, prodávajíce odpustky, zpověď, křest, kázanie, mší slúženie, pohřeb, olej svatý, žehnanie, i kostelov svčenie, i oltářov, a veččí svatokupci, prodávajíce biskupstvie i jiné obroky, a jiní kupujíce, by řku, ti byli *s pomahači svými odlúčení od úřadu kněžského a od obcě věrné, nedostalo by se mnoho kněží a musěli by druzí, i

¹⁹ Beda ctihodný (Venerabilis), benediktinský mnich a kněz, církevní učitel, 673-735, Anglie

biskupové k roli jíti, aby kněžstvie nepoživali, dokud by se do toho Gezi malomocenstvie pokáním pravým nezčistili.

Svatokupectví je smrtelným hříchem, který se v církvi hodně rozmohl, kdyby všichni zkažení měli odstoupit ze svých úřadů, moc poctivých by nezůstalo. Podle Husa je to ale nutné, musí litovat svých hříchů a kát se, dokud se jim nedostane boží milosti a odpuštění.

48 Neděle patnáctá po svaté Trojici

Mt 6, 4-23

V tomto úryvku nabádá spasitel své věrné pouze k milování nebeských věcí, zemské věci nejsou vůbec důležité. Pravý křesťan musí sloužit bohu, nikoli penězům, být pilný a nejprve hledat království boží a jeho spravedlnost.

49 Neděle šestnáctá po svaté Trojici

L 7, 1-24

Text popisuje příchod Ježíše do města Naim společně se svým zástupem věrných. Jeho milosrdenství a velikou moc dokazuje vzkříšením mrtvého syna jedné vdovy.

50 Neděle sedmnáctá po svaté Trojici

L 14, 1-21

V tomto čtení se objevuje Ježíš jako symbol pokory, milosrdenství a boží moci, dále mistři a zákoníci, kteří ukazují zlost, pokrytectví, závist, nemilosrdenství a pýchu. Poslední je zde člověk vodnatelný, který je nejdříve symbolem nedostatku a potom zdraví.

Aktualizace:

S. 399* V tom hříechu jsú a ještě ve věččiem nynější preláti, místři a zákonníci, jenž viece vážie svá hovada než zdravie duchovnie svých bližních.

Dalším problémem, který zde Hus rozebírá, je chování prelátů, mistrů a zákoníků k jejich bližním. Lépe se starají o svá zvířata než o duchovní zdraví jiných křesťanů. Bůh věřícím káže: „*Miluj bližního svého!*“ Proto je i tento hřích závažným porušením božích zákonů.

S. 400* A tak přijímá-li papež svú vólí, že on jest otec zde nejsvětější, nemaje od boha zjevenie, že by taký byl, tehdy proti této Kristově záповědi sadí se na první miesto svatby Kristovy. A že každý zde člověk má pokorně o svém dostojenství naději mieti a ufati, že mu Kristus dá miesto vedlé jeho zaslúženie, protož má se posaditi na posledniem miestě, to věz položiti se nejmenším z vyvolených ke spasení.

Jedině Kristus rozhoduje o tom, kdo si zaslouží být spasen, a člověk musí ukázat velkou míru pokory a důstojnosti. Tím, že se papež staví nad boha samotného a snaží se prodávat boží odpuštění, ukazuje, že si nezaslouží spasení a sám je tím největším kacířem.

51 Neděle osmnáctá po svaté Trojici

Mt 22, 1-17

V tomto kázání má Kristus odpovědět na otázky, které mu pokládají nevěřící. Ti se spojili, aby ho přemohli počtem, to však nejde, protože Kristus bude vždy moudřejší. Přesvědčuje je, že nejdůležitější je láska k bohu a příkaz milovat bližního svého stejně jako sebe. Hus odkazuje na kázání 46, kde o lásce píše více.

52 Neděle devátánáctá po svaté Trojici

L 9, 1-24

Zde je opět ukázáno Kristovo milosrdenství a božská moc. Byl ochoten se plavit i přes moře, jen aby mohl kázat lidem. Jeho posláním je dovést lidi ke spasení. I když se člověk rouhal, Kristus vytrval a byl stále ochoten ho učit.

53 Neděle dvadecátá po svaté Trojici

Mt 22, 1-25

Pro lepší pochopitelnost přirovnává Ježíš duchovní svatbu k té tělesné. Člověk by se měl bát, že nebude pozván na svatbu věčnou a bude zavržen do temnoty. Pokud se člověk zaváže Bohu, nesmí tento svazek nikdy porušit. Na svatbu jsou zváni všichni, ale jen někteří budou vyvoleni a budou se moci zúčastnit. Někteří odmítnou věřit a odeberou se zpět i se svou pýchou a hříchy.

Aktualizace:

S. 417* A ti najhorší jsú nynějšie kněžie, jenž vyznávajú usty vieru Krista, syna božieho, pro své *lakomstvie hrdľujú, žalaľujú, pudie, honie i kľnú ty, jenž je verné k svatbě volajú.

Opět se zde objevuje kritika kněžích, kteří svými ústy sice vyznávají Krista a boží zákony, ale jejich činy tomu neodpovídají. A sami pak obviňují opravdu věrné a pokorné z kacířství, i když by právě oni měli být potrestáni.

54 Neděle jedenmezietmá po svaté Trojici

J 4, 1-15

V textu je zmiňován další zázrak, který Kristus učinil. Po příchodu do města Kafarnaum uzdravil syna jednoho „králíka“²⁰, který po tomto zázraku konečně uvěřil v Ježíše.

Aktualizace:

S. 422* A majú pílňi býti křesťané, zvláště nynějšieho času, aby nedali se falešným prorokóm, poslóm Antikristovým, zázraky i divy svésti...

Hus nabádá všechny pokorné věřící, aby dávali pozor a nenechali se omámit falešnými proroky a posly, kteří konají falešné zázraky a sami správně neslouží Bohu. Nesmí se

²⁰ Slovo králík je zde použito, protože jediný pravý král je pouze jeden a tím je Bůh.

nechat svést z cesty a následovat pouze Ježíše, protože jediné to je správná cesta ke spasení.

55 Neděle dvamezietmá po svaté Trojici

Mt 18, 1-24

Nejdůležitějším poselstvím tohoto textu je ukázat důležitost milosrdenství, spravedlnost a odpuštění. Věřící se musí těmito vlastnostem naučit, protože jediné když oni sami dokáží odpouštět, může nakonec i Bůh odpustit jim samotným, když ale ne, zachová se k nim stejně bezohledně, jako to dělali oni.

56 Neděle třimezietmá po svaté Trojici

Mt 22, 1-12

V tomto čtení opět zákoníci prověřují Ježíše a jeho moudrost. Ptají se, jestli mají císaři platit daň, nebo ne. Rozhněvaný Ježíš rozpoznal jejich podlé úmysly a odpovídá, že co patří císaři, mají dát císaři, a co patří Bohu, musejí dát jemu.

Aktualizace:

S. 433* Ó bychom toho místra v těch kusiech následovali, tehdy bychom najprvé dobře *živi byli, pravdu bychom vyznávali a osoby nepřijímali, ale pohříchu zblúdili sme daleko v té cestě Kristově, a zvláště v přijímání osoby, o kterém přijímání die svatý Jeroným, že „ mezi všemi hříechy kněžskými največčí jest, že osoby přijímají; protož spravedlivé a chudé zavrhuje, nespravedlivých a bohatých povyšují. “ To Jeroným.

Hus zde říká, že lidé by měli více následovat Krista a že velmi zbloudili od pravé víry. Pravda je to jediné, co mají ctít, tak jako Ježíš, ale mnoho křesťanů sešlo z cesty a vyznávají více pozemské autority.

57 Neděle čtyřmezciemá po svaté Trojici

Mt 9, 1-22

Během kázání k lidu přišel za Ježíšem muž a žádal ho, aby vzkřísil jeho dceru z mrtvých. Když šel za mužem, následovala ho velmi nemocná žena, dotkla se jeho roucha a byla uzdravena, protože věřila v Kristovu zázračnou moc. A jak Ježíš slíbil, vzkřísil pak mrtvou ženu.

Aktualizace:

S. 439* Tak mnozí, vydadúce mnoho peněz lékařóm duchovním, aby je rozhřešili, a tak krev hřiecha stavili a na duši uzdravili, *nic neprospievajú, ale hóre sě mají; ale když podolka, to věz človečtvie Kristovo sě dotknú, nábožným srdcem *věriece, že Kristovo človečtvie, jenž jest nižšie než božstvie, jim tok krve, to jest tok hřiechóv staví a je uzdraví, když volati budú s Davidem řkúce: „Vysvobod’ mě z krvi, bože, bože zdravie mého!“

Mnoho lidí dává spoustu peněz kněžím za to, aby je rozhřešili a získali odpuštění. Neví však, že tím páchají další hříchy a jejich duše se neočistí, právě naopak. Jediným způsobem dosažení očisty od hříchu je následovat Ježíše a mít pevnou víru. Jedná se tedy o další kritiku svatokupeckých praktik v církvi.

58 Na posvěcenie kostela toto čtenie čtú

L 19, 1-20

V tomto čtení je zmínka o spasení domu, do kterého Ježíš zavítal. Byl to dům Zacheuse, který byl hříšníkem, ale Ježíš se nad ním smíloval a za jeho pokání mu všechny jeho hříchy odpustil.

Aktualizace:

S. 443-444* A tak prázdne ženy, kostečníci, svátečné tanečnice, lichevníci, zjevní svatokupci, lakomí trhovci neb kupci jsú zjevní hřiešníci. Pak knieže nad těmi jest, któž účastenstvie má s nimi v hřiechu a jimi vládne. A tak žena, která chová ženim jiným neb prázdných žen, to jest kněžna nad zjevnými hřiešnicemi, a zvláště smilní-

li. Také po německu slove hofarta, ale česky slove nad kurvami kurva. Též kto drží miesto koperské neb kostečné, jest kostkář nad kostkáři, ne by měl umět najlpépe hráti, ale pro to, že vinen jest těch všech hřiechův zlosti, kteráž se děje při jeho koperství. Též hospodář, který vědomě přepustí v domu smilniti neb v kostky hráti. Též diem i o tanci, jímž v neděli bohu se rúhají, jako sie svatý Bernard, že, ktož v domu přepustí, a zvláště v klášteře mnišie, majíce v něm na své i na cizie hřiechy plakati, písmo svaté čísti a nábožně se modliti, i učinie z něho jeskyni lotrovú a kurevskú.

Hus v úryvku upozorňuje na všechny typy hříšníků a tvrdí, že vždy je jeden hříšník nad těmi ostatními, protože na příklad při hře o kostky musí být vždy jeden, který hru pořádá a ten je zodpovědný i za hříchy těch, kteří přijdou hrát. Stejně tak když kněží svatokupčí a papež je v takovém počinání podporuje, je sám tím největším hříšníkem. Čtení o Zacheovi by se mělo číst před hříšníky právě při svěcení kostela, kdy jich tam přichází nejvíce, aby pochopili milosrdenství spasitele.

59 Čtenie druhé na posvěcenie kostelnie

J 10, 1-13

Zde se dočteme o posvěcení chrámu v Jeruzalémě. Židé zde chtěli Ježíše ukamenovat za to, že jim kázal boží pravdu o spasení. Dále v kázání Hus popisuje, jak by měl vypadat dobrý duchovní dům (chrám). Má být postaven z víry, lásky a naděje. Tím chrámem je duše každého člověka, který k sobě přijme Krista, základy musí být pevné a člověk pokorný a milosrdný. Duch svatý pak do tohoto domu přinese sedm darů, které odpuzují sedm smrtelných hříchů.

Následujícími slovy Hus uzavírá celou Postilu:

S. 460* Té chvály v tom domu rač všem svým *vyvoleným všemohúci spasitel dopomoci, *jakož jest dopomohl tohoto sprostého výkladu na všECKA čtenie nedělnie dokonati, aby milovníci boží v neděli měli čím duše své pokrmiti, rozumu pozdvihnúti, a tak mysléc, čtúc i mluviec bohu se líbiti, skrze zaslúzenie pána našeho Jezukrista, jehož léta tisícieho čtyrstého a třináctého v den postný svatých

..

apoštolův Šimona a Judy na hradě, jenž slove Kozí, toho vyloženie svatých čtení jest skonáno. Amen. Amen.

Děkuje zde Bohu, že mu dopomohl k sepsání nedělních čtení. Zároveň uvádí přesný datum dopsání Postily a také místo, kde byla dokončena. V den svatých apoštolů Šimona a Judy roku 1413 na Kozím hrádku.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo najít v textech dobové aktualizace a následně vysvětlit, jaké události či osoby se týkají. Na základě rozboru jednotlivých kázání lze říci, že Hus ve svých aktualizacích hojně kritizuje církev, zejména svatokupectví, lakomství, touhu po pozemských statcích, prodej církevních úřadů a celkové odklonění od Kristova učení. Tyto aktualizace používá částečně také proto, aby upozornil další generace na takové chování církve a lidé tak mohli včas poznat zlo ještě v začátku. Ve svých výkladech nabádá věřící k věrnosti a lásce k Bohu. Zvolil způsob psaní, který je srozumitelný i obyčejným lidem. Celkově je nutno říci, že Hus vybírá takové kapitoly z bible, které přinášejí poučení, a i když se v nich neobjevuje přímá aktualizace, obecný výklad odpovídá dobové situaci.

Celkem ve dvaceti devíti kázáních se objevují aktualizace, které se týkají jednoho z těchto problémů. Ve třinácti kázáních pak najdeme aktualizace, které se přímo týkají kritiky svatokupeckých praktik v církvi. Hus dokonce zmiňuje samotného papeže, který je také hříšníkem, protože prodej odpustků schvaluje i nařizuje. Papež hřeší a to znamená, že i když je hlavou církve, nemusí se mu dostat božího odpuštění a brány nebeského království mu zůstanou zavřené. Bůh nerozlišuje mezi papežem a obyčejným sedlákem, pokorný sedlák má tak větší šanci, že ho Bůh přijme do svého království. Odpuštění Boha se nedá koupit a kněží navíc nemají ani tu moc odpuštění dát, tu má jen Bůh. Obzvlášť na tento fakt se snaží Hus věřící upozornit. Mimo jiné zdůrazňuje, jak nespravedlivý takový systém je, protože chudý člověk, který se řídí božími zákony a nehřeší, by v tomto případě nemohl dostat boží odpuštění, protože nemá dostatek peněz, kterými by církvi zaplatil. Na druhé straně pak stojí bohatý hříšník, který se ze svého chování nepoučí a vždy pouze zaplatí církvi a ta mu jeho hříchy promine. Třináct aktualizací se týká lakomství. Kněží místo pomoci chudým a pokorného života bez pozemských statků raději hromadí majetek a sobecky ho drží pro sebe. Tím se odchýlili od Kristovy cesty. Jako příklad používá Hus chov psů nebo koček, které jejich páni krmí lépe než chudé lidi, kteří potřebují pomoc. Tato zvířata nejsou nijak užitečná a podle Husa je zbytečné je chovat. Dále také zdůrazňuje, že by kněží měli následovat Krista v pokorném životě a chudobě, ale papež, arcibiskupové a další vysoce postavení církevní hodnostáři nosí drahé oděvy, zlaté šperky a také koně, které chovají, nosí drahé postroje šité z těch nejlepších látek a

..

zdobené zlatem. Kristus chodil vždy buď pěšky, nebo jel na oslu a stejně pokorně by měli cestovat všichni služebníci Boha. Tím se tedy opět odchylují od cesty spasitele. Pět kázání se zmiňuje o zákazu kázání v Praze a v té souvislosti i o Zbyňkovi z Házmburka a Štěpánovi z Pálče. Papež vydal bulu s tímto rozkazem, aby zabránil šíření bludů a ochránil tak svatokupecké a jiné praktiky církve. Hus kázal i přes zákaz a dále ctil pouze Boha, poté odešel z Prahy kázat na venkov, kde mohl šířit slovo boží mezi obyčejný lid a věnovat se literární činnosti. Dále zmiňuje pálení Wycliffových knih, protože výroky v nich byly též považovány za bludné a už jen pouhé držení takové knihy znamenalo kacířství. Ve čtvrtém kázání se aktualizace týká sporu mezi kněžskými řádami, Hus zde hovoří o tzv. *bosácích*. Kněžské odnože se dohadují o správnosti svého počínání, podle Husa se od něj odchylují všichni, protože nikdo nenásleduje Krista a nedbá jeho přikázání. Dvacáté sedmé kázání naráží na problematiku s kupováním církevních úřadů. Pokud si člověk svůj úřad zakoupí, není spojen s Bohem a podvádí věřící, kteří od něj nepřijímají Kristovo tělo, ale pouze obyčejný chléb. Jan v jednom z kázání také vysvětluje, proč se nevydal do Říma, když byl předvolán před papeže. Dle jeho slov by tato cesta byla naprosto nesmyslná, musel by totiž opustit své „stádo“, které by bez duchovní potrawy strádalo, mimo jiné měl spoustu dalších povinností a také by cesta byla velmi nákladná. Poslední je kritika kněží, kteří mají strach postavit se autoritám a zvrácenému systému církve a raději mlčí. To je zmíněno ve třech kázáních. Pokud vidí, že církev je zkažená, měli by zakročit proti těm, kteří hřeší, většina se ale ze strachu raději drží stranou. Zlí kněží se pak snaží odstranit ty, kteří se odváží vystoupit z řady a jsou Kristu věrní, a zamezit jim v dalších krocích proti církvi, kromě toho nechtějí poskytovat obyčejným lidem kázání a přístup k Písmu. Bojí se totiž, že by zjistili, že jim církev lže a podvádí je, ale podle Husa by Písmo mělo být přístupno všem věřícím jako spojení s Bohem, protože ostatně tak to kázal Kristus. Šíření božího slova má být svobodné a kázání mohou probíhat kdekoli si to situace žádá. A ani papež nemůže zamezovat tomu, aby to tak bylo.

Závěrem lze říci, že Postila je protkána Husovými myšlenkami a názory na situaci, která v církvi panovala. Lze z ní vnímat jeho jistotu o správnosti vlastního přesvědčení a odhodlání si stát za pravdou, kterou vyznával. Je tedy oprávněné označit toto dílo za jeho nejvýznamnější.

Seznam použité literatury

- ČORNEJ, Petr: *Jan Žižka*, Paseka, 2019
- DAŇHELKA, Jiří: *Magistri Iohannis Hus, Opera omnia, Česká nedělní postila*, Praha: Academia, 1992
- GREGOR, A. James: *Knížky o svatokupectví*, Praha: Nakl. ČSAV, 1954
- HEBER, Franz Alexander: *České hrady, zámky a tvrze, Jižní Čechy*, Praha: Argo 2008
- KANTŮRKOVÁ, Eva: *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*, Praha: Ideál, 2008
- PETIŠKA, Eduard: *Staré české báje a pověsti 1, Svazek 1*, Studio Education s.r.o.
- SOUKUP, Pavel: *Jan Hus: Život a smrt kazatele*, Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015
- ŠMAHEL, František: *Jan Hus: Život a dílo*, Praha: Argo, 2013
- ŠTORKOVÁ, Jana a kol.: *Hradní zříceniny Jižních Čech*, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2012
- ŠVEHLA, Josef: *Kozí*, Tábor: Spolek pro postavení pomníku Husova, 1920
- TÝFA, Josef a kol.: *Umělecké památky Čech, K/O, svazek druhý*, Praha: Academia, 1978
- VYBÍRAL, Zdeněk: *Jan Hus: o knězi, mysliteli a reformátorovi*, Tábor: Město Tábor, odbor kultury a cestovního ruchu, 2015
- WAGNEROVÁ, Magdalena: *Tajemství zřícenin v Čechách a na Moravě*, Praha: Plot 2011

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Současný stav Kozího hrádku, záběr na bývalé vnitřní prostory

Příloha č. 2 – Současný stav Kozího hrádku, hradby a část hradního příkopu

Příloha č. 3 - Současný stav Kozího hrádku, pohled na celý hrádek z druhé strany hradního příkopu

Příloha č. 4 - V současnosti je celý prostor ohrazen plotem

Příloha č. 5 - Blízké okolí hrádku, kudy protéká Kozský potok

Příloha č. 6 - Rekonstrukce půdorysu hrádku, autorem je Jan Švehla

Příloha č. 7 - Rekonstrukce původní podoby hrádku podle D. Menclové

Příloha č. 8 - Ukázka jedné z kapitol *České nedělní postily*; kázání na šestou neděli po Velikonocích

Příloha č. 9 - Některá kázání jsou doprovázena obrázky

Přílohy

Příloha č. 1 – Současný stav Kozího hrádku, záběr na bývalé vnitřní prostory

Fotografie č. 1

Archiv autorky

Příloha č. 2 – Současný stav Kozího hrádku, hradby a část hradního příkopu

Fotografie č. 2

Archiv autorky

Příloha č. 3 – Současný stav Kozího hrádku, pohled na celý hrádek z druhé strany hradního příkopu

Fotografie č. 3

Archiv autorky

Příloha č. 4 – V současnosti je celý prostor ohrazen plotem, aby se zamezilo vandalizmu a nepovolenému vstupu do hradních prostor

Fotografie č. 4

Archiv autorky

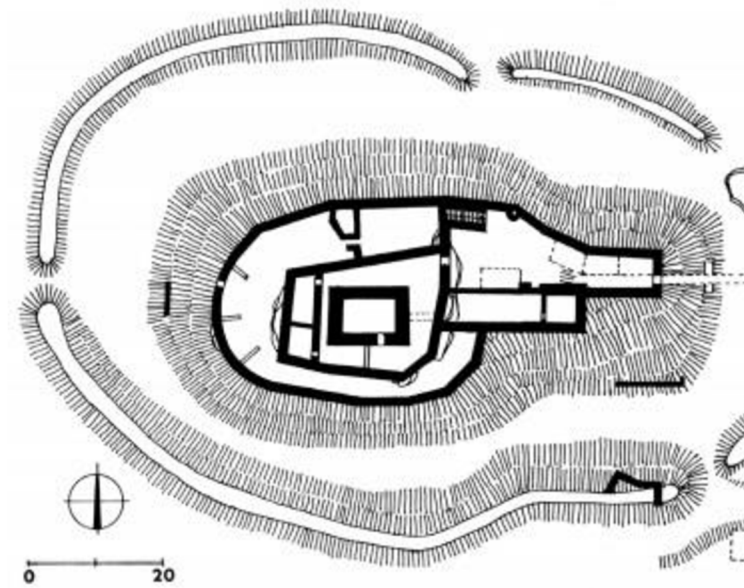
Příloha č. 5 – Blízké okolí hrádku, kudy protéká Kozský potok

Fotografie č. 5

Archiv autorky

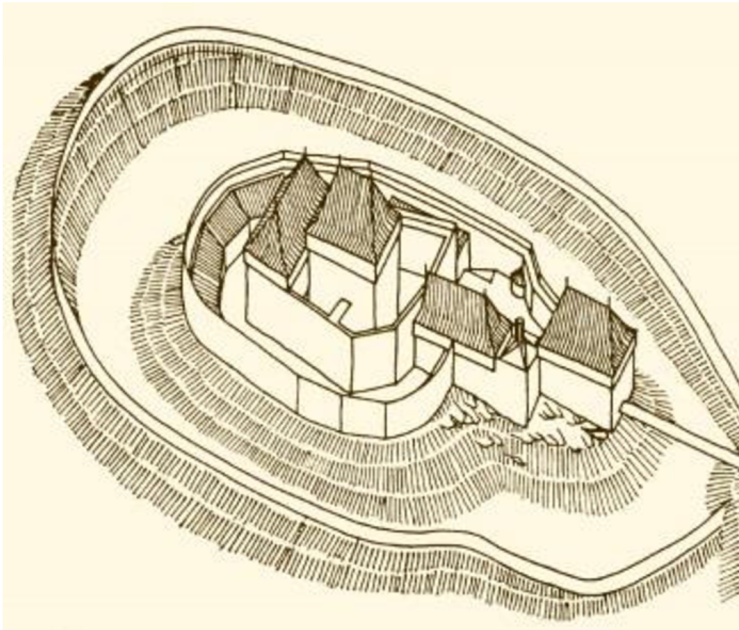
Příloha č. 6 – Rekonstrukce půdorysu hrádku, autorem je Jan Švehla

Obrázek č. 1

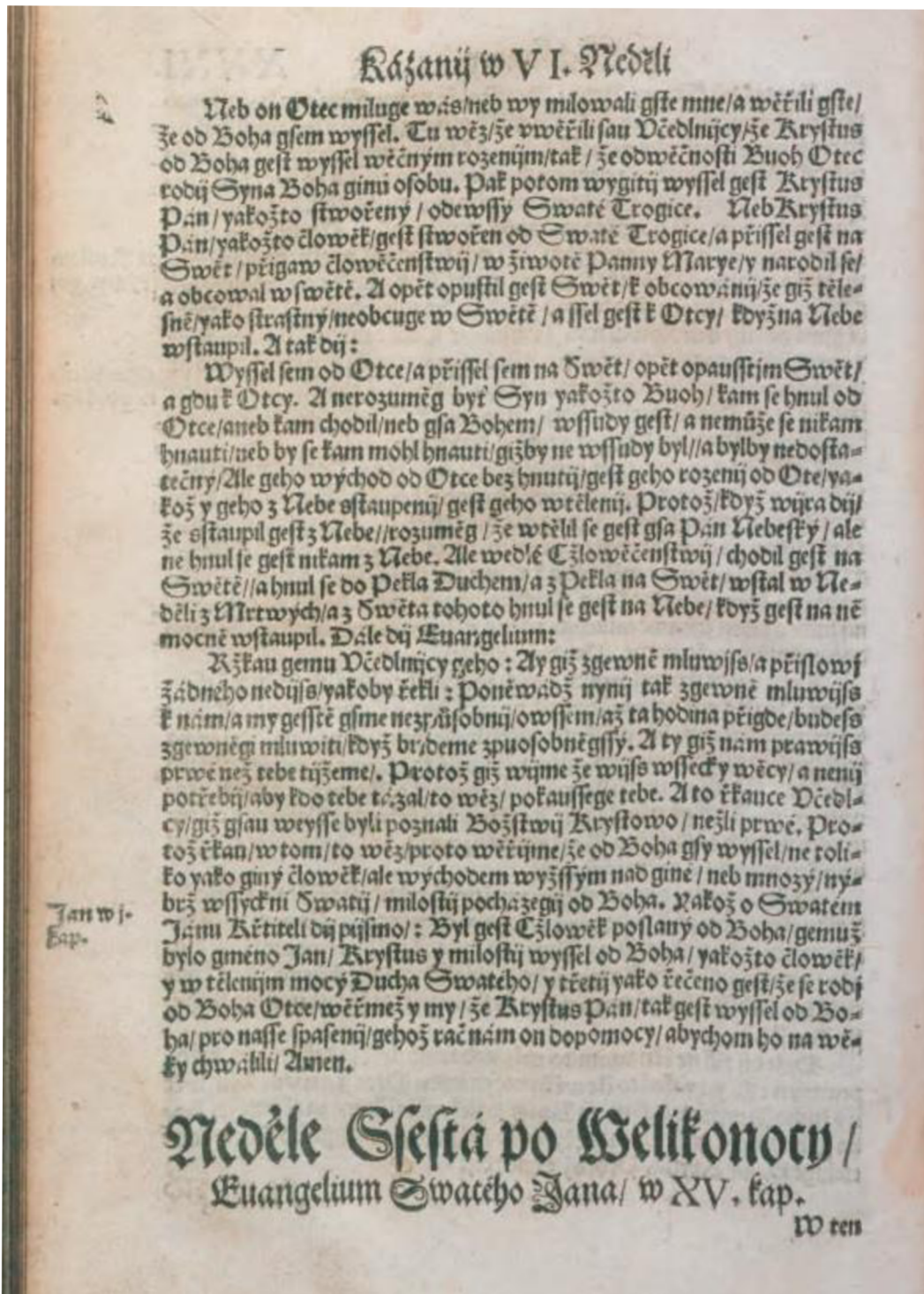
ŠTORKOVÁ, Jana a kol.: Hradní zříceniny jižních Čech, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2012

Příloha č. 7 – Rekonstrukce původní podoby hrádku podle D. Menclové

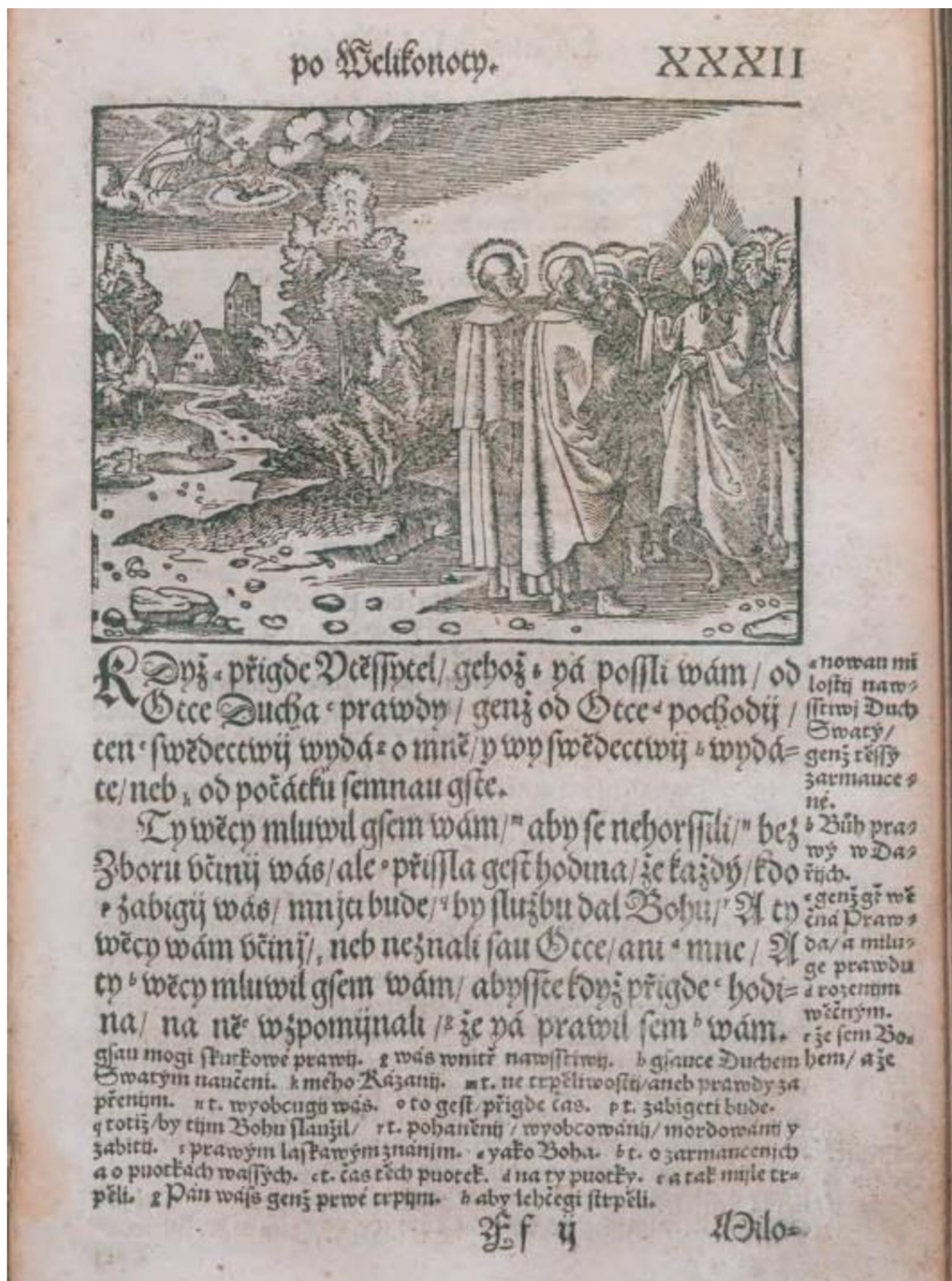
Obrázek č. 2

ŠTORKOVÁ, Jana a kol.: Hradní zříceniny jižních Čech, Národní památkový ústav, Územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2012

Obrázek č. 3

Jeden z tisků *Husovy Postily*, původně v majetku Čenka Hlucháně z Brna (1923), dokončen roku 1563

Obrázek č. 4

Jeden z tisků Husovy Postily, původně v majetku Čěňka Hlucháně z Brna (1923), dokončen roku 1563